

ΥΔΑΤΙΝΑ

ΣΥΜΒΑΝΤΑ

αναβιώνοντας την εμπειρία του νερού στις όχθες του Ληθαίου

ΥΔΑΤΙΝΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ

αναβιώνοντας την εμπειρία του νερού στις όχθες του Ληθαίου

Ευγενία Μιχαηά, Αλέξανδρος Τζιαμπίρης

Επιβλέπουσα καθηγήτρια
Έβεθιν Γαβρήλου

Διπλωματική Εργασία
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
ΒΟΛΟΣ 2019

ΥΔΑΤΙΝΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ: Αναβιώνοντας την εμπειρία του νερού στις όχθες του Ληθαίου

Φοιτητές: Ευγενία Μιχαλέα, Αλέξανδρος Τζιαμπίρης

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Έβελυν Γαβρήλου

Περπατώ κάτω από τεράστια πλατάνια. Ο ήλιος είναι φλογερός, η ζέστη ανυπόφορη. Το γάργαρο νερό της πηγής απαλύνει τη δίψα μου. Βυθίζω τα πόδια μου στο ποτάμι, μα μοιάζει να μην είναι αρκετό. Τα καθαρά νερά του με καλούν να βουτήξω. Συνέβη! Στο βάθος αχνοφαίνονται γυναίκες που ετοιμάζουν τη μπουγάδα τους. Το ηλιοβασίλεμα πλησιάζει. Ώρα για μια τελευταία βουτιά...

Υδάτινα συμβάντα μιας άλλης εποχής, καθημερινές πρακτικές της πόλης που χάθηκαν και πέρασαν στη λήθη, επιβεβαιώνοντας το όνομα του Ληθαίου ποταμού.

Σε μια εποχή που ο αστικός σχεδιασμός προσανατολίζεται όλο και περισσότερο στην επαναφορά της φύσης στην πόλη και τη διαρκή τους αλληλεπίδραση, κρίνεται πιο επίκαιρη από ποτέ η αναβίωση της χαμένης υδάτινης εμπειρίας και ο επαναπροσδιορισμός της σχέσης των Τρικαλινών με το ποτάμι.

Καθώς πολλές από τις δραστηριότητες του περασμένου αιώνα θα έμοιαζαν σήμερα ανούσιες, ξεπερασμένες, ακόμη και επικίνδυνες, η αναβίωση δε νοείται ως αυτούσια επαναφορά υδάτινων πρακτικών αλλά ως επαναπροσέγγισή και επανερμηνεία, με σκοπό την ένταξή τους στην αστική πραγματικότητα των ημερών μας.

Αναλογιζόμενοι τη σχέση νερού και σώματος, παρατηρούμε πως μπορούμε να βιώσουμε το υγρό στοιχείο με πολλούς, διαφορετικούς τρόπους. Βασισμένη σε αυτή τη διαπίστωση, η ιδέα των συμβάντων υλοποιείται μέσω της δημιουργίας τριών ζωνών προοδευτικής επαφής του σώματος με το νερό: υδάτινες πλατείες, λουτρά και αστική παραλία. Οι ζώνες αυτές μπορούν να λειτουργήσουν τόσο αυτόνομα όσο και συνδυαστικά, οδηγώντας σε μια πολυεπίπεδη τελική εμπειρία.

WATER INCIDENTS: Reviving the experience of water on the shores of Lithaeos

Students: Eugenia Michalea, Alexandros Tziampiris

Supervisor: Evelyn Gavrilou

Walking under huge plane-trees. The sun is burning, the heat is unbearable. The gurgling spring water, softens my thirst. I dip my feet into the river, but it doesn't seem enough. Its clear water asks me to dive. It happened! On the background, faintly seen women prepare their laundry. Sunset is coming. Time for a last dive....

Water incidents of another era, everyday city practices which have been lost and forgotten, confirming Lithaeos' river name (the river of oblivion in Greek).

In a time when the urban planning is oriented more and more to the restoration of nature in the city and their constant interaction, it is appreciated more effectively the revival of the lost water experience and the redefined relation between the citizens of Trikala and the river.

Since most of the past century's activities would seem nowadays dull, out of date, even dangerous, the revival is not considered as an identical reinstatement of watery practices but as re-approaching and reinterpretation, aiming their accession to the urban reality of our days.

Considering the relation between water and human body, we observe that we can experience the element of water in many different ways. Based on that ascertainment, the idea of incidents is actualized via the creation of three zones of progressive body contact with water: aquatic squares, baths and urban beach. These zones can function individually or combined, leading to a multilevel final experience.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

7	ΥΔΑΤΙΝΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ	34	Η ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ
8	ΤΟ ΝΕΡΟ	46	ΤΟ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ
10	Ο ΤΟΠΟΣ	46	ΤΟ ΑΞΟΝΟΜΕΤΡΙΚΟ
14	Η ΜΝΗΜΗ	51	ΟΙ ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΛΗΘΗΣ
22	ΤΟ ΠΑΡΟΝ	61	ΤΑ ΛΟΥΤΡΑ
28	ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ	69	Η ΑΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΛΙΑ
30	Η ΙΔΕΑ	77	ΟΙ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

«ΥΔΑΤΙΝΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ»

Σε αυτό που άηλιότε σου έδωσε ζωή, γυρνάς την πλάτη σου και προχωράς;

Υδάτινα συμβάντα μιας άηλης εποχής, βιώματα που μετατράπηκαν σε μνήμες και το παρόν αμήχανο, επιβεβαιώνει το όνομα του ποταμού...

Ληθαίος, ο ποταμός της λήθης. Αυτός που κάποτε γέννησε μια πόλη, μα τώρα μοιάζει να αργοσβήνει εξαιτίας της.

Αναβίωση. Επαναφορά στη ζωή, επανερμηνεία, τοποθέτηση στο σήμερα. Το παρόν ενεργοποιείται, αγκαλιάζει το παρελθόν και το πηγαίνει στο μέλλον.

Η εμπειρία του νερού επέστρεψε!

ΤΟ ΝΕΡΟ

Το νερό αποτελεί βασικό συστατικό και αναγκαία προϋπόθεση για κάθε μορφή ζωής. Συνιστά μια κοσμογονική δύναμη, τον πρώτο κρίκο σε μια αλυσίδα γεννήσεων που οδήγησαν στη σημερινή πραγματικότητα. Η ζωτική σημασία του νερού και η τεράστια βαρύτητά του στη φύση οδήγησαν τον Θαλή τον Μιλήσιο στη διατύπωση της κοσμογονικής άποψης "*αρχή πάντων ύδωρ*", ορίζοντάς το ως πρωταρχική ύλη.

Ο ανθρώπινος πολιτισμός ιστορικά άνθησε γύρω από το υγρό στοιχείο. Η Μεσοποταμία, το λεγόμενο λίκνο του πολιτισμού, βρισκόταν ανάμεσα στους ποταμούς Τίγρη και Ευφράτη, η αρχαία κοινωνία των Αιγυπτίων εξαρτιόταν εξ ολοκλήρου από τον Νείλο, η Ρώμη ιδρύθηκε στις όχθες του Τίβερη. Οι άνθρωποι εγκαταστάθηκαν κοντά στο νερό, καθώς τους επέτρεπε την καθημερινή τροφή, την ύδρευση, την αλιεία, τη μεταφορά αγαθών και το εμπόριο.

Στις μέρες μας, η πλειοψηφία του παγκόσμιου πληθυσμού εξακολουθεί να ζει σε κοντινή απόσταση από ένα ποτάμι ή λίμνη. Μεγάλες μητροπόλεις όπως το Ρότερνταμ, το Λονδίνο, το

Μόντρεαλ, το Παρίσι, η Νέα Υόρκη, η Σαγκάη, το Τόκιο και το Σικάγο οφείλουν την επιτυχία τους, εν μέρει, στην εύκολη προσβασιμότητά τους μέσω του νερού και την επακόλουθη επέκταση του εμπορίου.

Το νερό πήρε διαφορετικές σημασίες από εποχή σε εποχή και από πολιτισμό σε πολιτισμό. Υπήρξε σύμβολο της ζωής, της νεότητας, του θανάτου, της γονιμότητας, της αγνότητας. Οι προγονικοί λαοί της ανθρωπότητας έχοντας πλήρη επίγνωση της ζωογόνου δύναμής των νερών, τα τιμούσαν ως θεότητες, τις οποίες παράλληλα ζητούσαν να εξευμενίσουν. Στον ελληνικό χώρο, όλοι σχεδόν οι ποταμοί θεοποιήθηκαν. Οι αρχαίοι Έλληνες φαντάζονταν τον Ωκεανό σαν έναν τεράστιο ποταμό, που έρεε γύρω από τη Γη, δεν είχε πηγές, ούτε εκβολές και ήταν πατέρας όλων των ποτάμιων θεών.

Πέρα από την επιβίωση, το νερό είναι συνδεδεμένο με τον καθαρισμό του σώματος αλλά και της ψυχής. Αυτό αποτυπώνεται χαρακτηριστικά σε αρκετές από τις λεγόμενες μεγάλες θρησκείες του κόσμου.

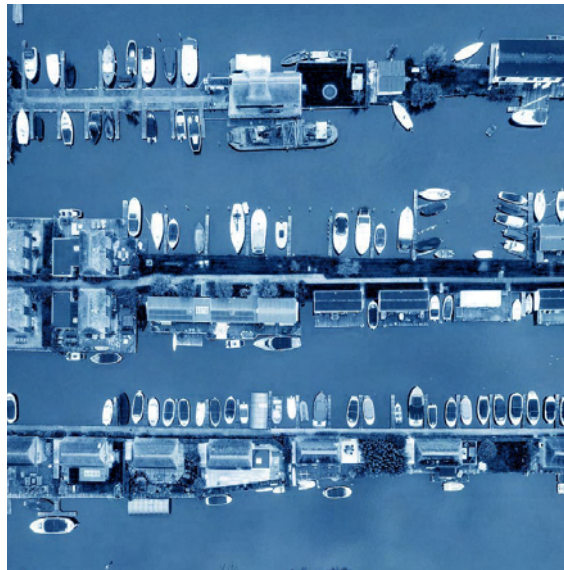
Για τον Χριστιανισμό το νερό αποτελεί σύμβολο

καθαρού και εξαγνισμού. Μέσα από το Βάπτισμα, ο πιστός απαλλάσσεται από το προπατορικό αμάρτημα, αναγεννάται πνευματικά και δέχεται την ευλογία του Αγίου Πνεύματος. Ανάλογοι είναι η σπουδαιότητα του νερού για τον Ιουδαϊσμό. Η καθαριότητα του σώματος με νερό για λόγους πίστης και σεβασμού στη θρησκεία απαιτείται τόσο από τις γυναίκες όσο και από τους άνδρες.

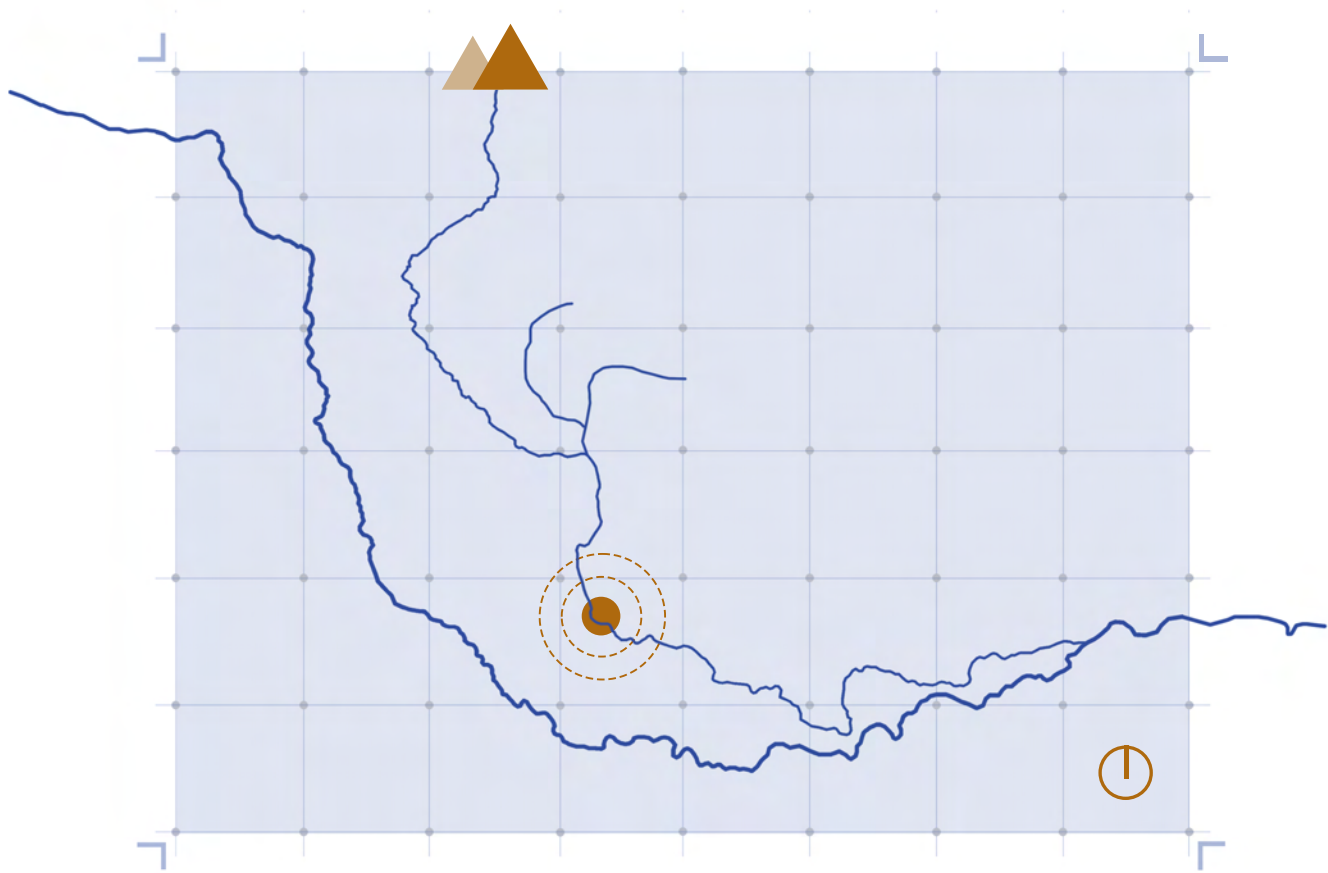
Το πέρασμα μέσα από το νερό και η καθαριότητα αποτελούν σημαντικό στοιχείο και για την ισλαμική θρησκεία. Ο Μωάμεθ παροτρύνει τον πιστό να πλένονται προτού προσευχηθούν κατά το διάστημα της ημέρας ή αγγίξουν το Ιερό Κοράνι. Η καθαριότητα επιτυγχάνεται μέσα από το πλύσιμο με καθαρό, αγνό νερό χωρίς αυτό να έχει αναμιχθεί με άλλα επιμέρους στοιχεία. Τη σωματική καθαριότητα ακολουθεί, μέσα από την προσευχή, η κάθαρση της ψυχής και η εξυγίανση του πνεύματος.

Η ευεργετική επίδρασή του νερού στο σώμα και το πνεύμα είναι αδιαμφισβήτητη. Η επαφή με το νερό ενισχύει την ευεξία και οδηγεί σε μια κατάσταση ηρεμίας, αναζωογόνησης και απόλαυσης. Ο ήχος των κυμάτων ή του τρεχούμενου νερού δημιουργεί

μια αίσθηση χαλάρωσης και χαρίζει ψυχική υγεία. Γι' αυτό και η θάλασσα, οι λίμνες, τα ποτάμια, οι καταρράκτες, τα λουτρά και οι πισίνες, ακόμη και τα σιντριβάνια ή άλλες κατασκευές με νερό στο αστικό περιβάλλον έχουν ισχυρό αντίκτυπο στα συναισθήματα και βελτιώνουν τη διάθεση μας.

Ο ΤΟΠΟΣ

Η περιοχή των Τρικάλων είναι στενά συνδεδεμένη με το υγρό στοιχείο καθώς αποτελεί ένα από τα πλουσιότερα μέρη της Θεσσαλίας, τόσο σε επιφανειακά όσο και σε υπόγεια νερά. Η πόλη, στη σύγχρονη μορφή της, διαβρέχεται από τους ποταμούς Ληθαίο, Αγιαμονιώτη και Κουμέρη, ενώ σε απόσταση λίγων χιλιομέτρων από αυτή διέρχεται ο Πηνειός.

Σημαντικότερος εκ των τριών αστικών ποταμών είναι ο Ληθαίος ο οποίος αποτελεί, στις μέρες μας, τον μοναδικό ποταμό μόνιμης ροής και παροχής που διέρχεται από το κέντρο ελληνικής πόλης. Έχει μήκος 36 χλμ. και η λεκάνη απορροής του καλύπτει επιφάνεια 35 τετραγωνικών χιλιομέτρων.

Ξεκινά την πορεία του από τον Βορρά, πηγάζοντας από τα Αντιχάσια σε υψόμετρο 500 μ., ακολουθεί νοτιοανατολική διεύθυνση διασχίζοντας διαγωνίως τα Τρίκαλα και λίγα χιλιόμετρα έξω από την πόλη, εκβάλλει στον Πηνειό, σε υψόμετρο 108 μ.

Η πρώτη αναφορά στον Ληθαίο γίνεται από τον Στράβωνα ο οποίος στο μνημειώδες σύγγραμμά του *Γεωγραφικά* γράφει: *“Ἔστιν οὖν Ληθαίος ποταμός ο περὶ Τρίκκην ἐφ’ ᾧ ὁ Ἀσκληπιὸς γεννηθῆναι λέγεται”*.

Ληθαίος, Τρίκκη και Ασκληπιός, τρία χαρακτηριστικά ονόματα που προσδιορίζουν ιστορικά, χρονικά και γεωγραφικά τον τόπο.

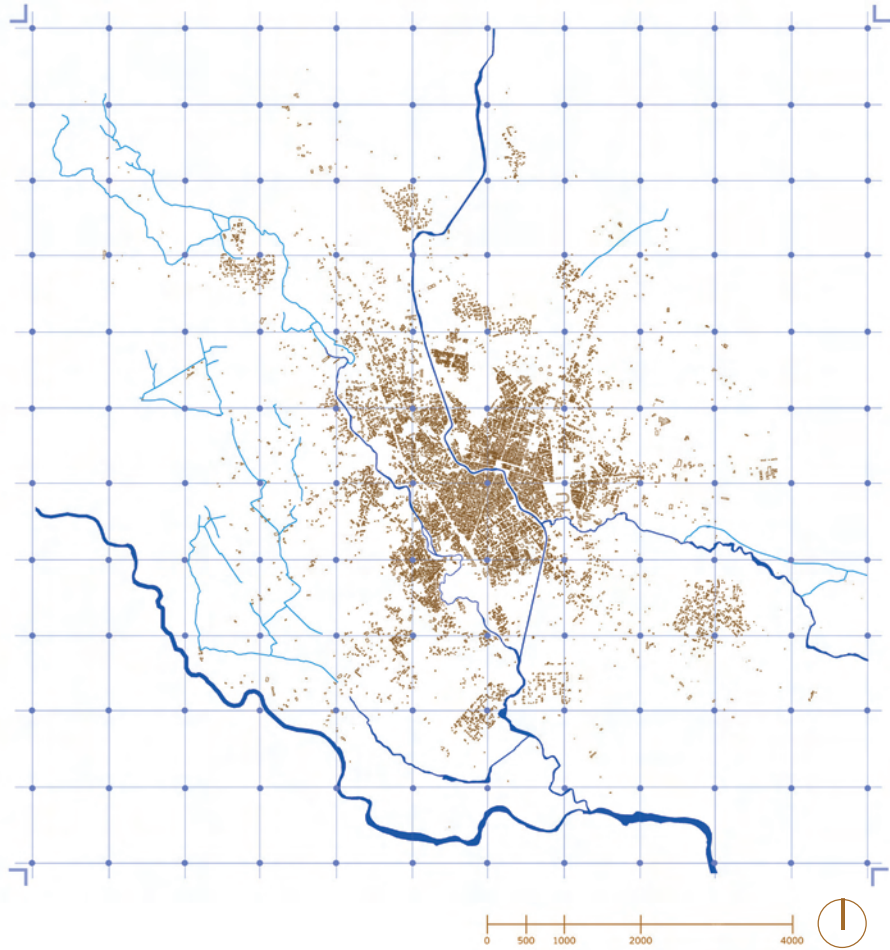
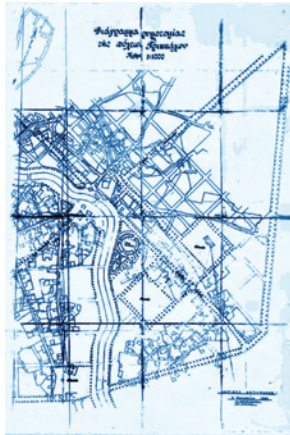
Η αρχαία Τρίκκη αποτέλεσε παράγωγο του Ληθαίου ποταμού, ο οποίος στη μυθολογία είναι γνωστός ως γιός της νύμφης Λήθης και υπήρξε σημαντικό κέντρο του ελληνικού χώρου κατά την αρχαιότητα. Η νύμφη Τρίκκη, κόρη του Πηνειού (ή κατ’ ἄλλους του Ασωπού) και προστάτιδα της υγείας και της ιατρικής, γεννήθηκε στις όχθες του Ληθαίου και έδωσε το όνομά της στην πόλη. Στις όχθες του ποταμού γεννήθηκε επίσης ο Θεός της Ιατρικής Ασκληπιός, ο οποίος ήταν και βασιλιάς της πόλης.

Τα Τρίκαλα διαχρονικά αναπτύχθηκαν στις παρυφές των λόφων του Βυζαντινού Κάστρου -το οποίο χτίστηκε πάνω στα ερείπια της ακρόπολης της αρχαίας Τρίκκης- και του Προφήτη Ηλία, βόρεια και

εφαπτόμενα στον Ληθαίο, ενώ κατά τον 19ο αιώνα δημιουργήθηκαν νέοι οικιστικοί πυρήνες στις νότιες όχθες του.

Μετά την απελευθέρωση από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, ο δημομηχανικός Μένανδρος Ποτέσσαρος εκπόνησε το 1884 το πρώτο πολεοδομικό σχέδιο, σύμφωνα με το οποίο η πόλη επεκτάθηκε προς τα νοτιοδυτικά πέραν του ποταμού. Το ρυμοτομικό σχέδιο που ακολούθησε το 1937, συνέχισε την επέκταση της πόλης και οριστικοποίησε την κεντροβαρή θέση του Ληθαίου.

Η πόλη πήγε προς το ποτάμι και η μεταξύ τους σχέση καθόρισε και καθορίζει την ιστορική διαδρομή και την εξέλιξη της πόλης. Τρίκαλα και Ληθαίος έγιναν, σε μεγάλο βαθμό, έννοιες ταυτόσημες και ως ένα συμπαγές, αδιαίρετο όλοn επιδίωξαν την συνύπαρξή τους όχι μόνο ως γεωγραφικές και φυσικές οντότητες, αλλά και ως πολιτιστικά και αισθητικά στοιχεία κοινωνίας και περιβάλλοντος.

«Έκδοσις τῆς Ἑλληνικῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας»
«Edition du service des Postes Helleniques».

LE FLEUVE LÉTHÉUS À TRIKKALA

Ο ΠΟΤΑΜΟΣ ΛΗΘΑΙΟΣ ΕΝ ΤΡΙΚ-
ΚΑΛΟΙΣ

 297

Η ΜΝΗΜΗ

Ο Ληθαίος, όπως είναι αναμενόμενο, δεν έχει παραμείνει αμετάβλητος στο πέρασμα των χρόνων. Περιηγητές και αρχαιολόγοι που πέρασαν από τα Τρίκαλα γράφουν για την εικόνα και τη μορφή που είχαν η πόλη και ο ποταμός κατά τις διάφορες χρονικές περιόδους. Εξίσου σημαντικές με τις γραπτές αναφορές είναι και οι παλιές φωτογραφίες, οι καρτ-ποστάλ και τα σκίτσα που αποτυπώνουν την πραγματικότητα περασμένων εποχών και μας μεταφέρουν την αίσθηση και την ατμόσφαιρά τους.

Την πρώτη περιγραφή, που ανάγεται στα μέσα του 17ου αιώνα, την οφείλουμε στον Τούρκο περιηγητή Ενλίγια Celebi. Περιγράφει τις συνοικίες, τα τζαμιά, τα σαράγια, την αγορά, τα πέτρινα γεφύρια: *"Μέσα στην πόλη υπάρχουν πέντε γέφυρες για να περνάει ο λαός. Ονομαστή είναι του Lala Pasa, μια γέφυρα που αξίζει κανείς να τη δει. Είναι ένα μνημείο, έργο τέχνης με δεκαπέντε διαιρέσεις και χαμηλή. Η γέφυρα του Osman Sah με οκτώ διαιρέσεις είναι κι αυτή ένα όμορφο έργο τέχνης."*

Κατά την Τουρκοκρατία, οι όχθες του Ληθαίου ήταν γεμάτες πλατάνια και λεύκες. Υπήρχαν εξοχικά καφενεία, που για καρέκλες είχαν ντιβάνια στα

οποία καθόντουσαν οι Τούρκοι και κάπνιζαν τον ναργιλέ τους, απολαμβάνοντας τη δροσιά του ποταμού. Στο ανατολικό τμήμα της πόλης, χτισμένα πλάι στις όχθες, ξεχώριζαν το Κουρσούμ Τζαμί και το δίδυμο οθωμανικό λουτρό του Osman Sah.

Ο Γάλλος αρχαιολόγος Léon Heuzey που επισκέφτηκε τη Θεσσαλία το 1858 γράφει: *"Μπαίνοντας στα Τρίκαλα ο ποταμός με τα πολλαγά γεφύρια και περάσματα, κάτω από τεράστια πλατάνια, με τον φλογερό ήλιο να πλανιέται πάνω από τούτη τη δροσιά, γίνεται όλο και πιο γραφικός."*

Τα γεφύρια μνημονεύει και ο ταγματάρχης του Μηχανικού Νικόλαος Σχινάς, στις οδοιπορικές σημειώσεις του το 1886, λέγοντας: *"Υπάρχουν έξι λίθινες γέφυρες που συντελούν στην επικοινωνία των κατοίκων των δυο οχθών μαζί με άλλα ξύλινα που τοποθετούν προσωρινά και παρασύρονται τον χειμώνα."*

Το 1888 κατασκευάστηκε η μεταλλική κεντρική γέφυρα που συνέδεσε την παλιά με τη νέα πόλη και αποτελεί, έως και σήμερα, σήμα κατατεθέν της περιοχής. Σχεδιασμένη από Γάλλους μηχανικούς

οι οποίοι εμπνεύστηκαν από τις γέφυρες που ενώνουν τις όχθες του Σηκουάνα, υποδήλωνε μέσω της μορφής και της υλικότητάς της την κυριαρχία του σιδήρου ως υλικού ισχυρού και κατάλληλου για τις δομικές κατασκευές.

Τα Τρίκαλα ανέκαθεν ήταν ένας τόπος προνομιακός με πολλές πηγές, βρύσες και αργότερα αρτεσιανά. Ονομαστές ήταν οι βρύσες κατά μήκος της κοίτης του Ληθαίου, απ' όπου οι κάτοικοι προμηθεύονταν καθαρό και δροσερό νερό. Οι βρύσες αυτές μαζί με τις αυλές των καφενείων της εποχής αποτελούσαν τους συνήθεις χώρους συνεύρεσης των κατοίκων, καθώς κατά την Τουρκοκρατία αλλιά και τα πρώτα χρόνια μετά την απελευθέρωση, η πόλη δε διέθετε πλατείες. Γι' αυτό και η ηεζάντα της φωτογραφίας που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Εστία το 1891 και απεικονίζει τον Ληθαίο στην περιοχή της βρύσης της Γούρνας κάνει λόγο για «πλατεία των Τρικάλων», χρησιμοποιώντας τον όρο με διαφορετικό τρόπο σε σχέση με τη σύγχρονη έννοια του.

Εκτός από τις πηγές και τις βρύσες, χρησιμοποιούνταν και το νερό του ίδιου του ποταμού για το πότισμα των ζώων και το πλύσιμο των ρούχων, των χαλιών και των κρασοβάρελων. Παράλληλα, σε διάφορες θέσεις υπήρχαν αμμουδιές τις οποίες επισκεπτόντουσαν οι κάτοικοι για αναψυχή και κολύμπι στα καθαρά τότε νερά του Ληθαίου.

Στο βιβλίο της Έφης Γουγουιλάκη «*Περίπατοι στα Τρίκαλα του χθες και του σήμερα*», μέσα από τις παιδικές αναμνήσεις της συγγραφέως, εντυπωσιάζουν κάποιες χαρακτηριστικές εικόνες από την προπολεμική ζωή στο κέντρο της πόλης: *“Οι γυναίκες στις όχθες του ποταμού συνέχιζαν να πλένουν τα χρωματιστά μάλλινα στρωσίδια με τη βοήθεια του ξύλινου κόπανου. Γκαπ – γκουπ, οι χτύποι τους ρυθμικοί αντηχούσαν ως μέσα στις αίθουσες διδασκαλίας. Έπειτα έπεφτε ο ήλιος και όλα γαλήνευαν. Διπλωμένες οι γυναίκες στα δυο, κάτω από το βάρος του ασήκωτου φορτίου από τα βρεγμένα μάλλινα στη ράχη τους γύριζαν αργοπερπατώντας στα σπίτια τους...”*

Μεταπολεμικά, ο Ληθαίος εμφανίστηκε με απογυμνωμένες όχθες καθώς οι ιταλικές δυνάμεις κατοχής προχώρησαν σε κοπή των μεγάλων πλατάνων που τις κοσμούσαν. Επιπλέον δεν είχε απομείνει κανένα από τα πέτρινα γεφύρια του, τα οποία είτε καταστράφηκαν από τη μεγάλη πλημμύρα του 1907, είτε ανατινάχθηκαν από τους Άγγλους κατά την υποχώρησή τους από την πόλη το 1941. Έτσι οι δημοτικές αρχές που ακολούθησαν, επωμίστηκαν την ευθύνη της βελτίωσης της εικόνας του ποταμού ώστε να ικανοποιεί αισθητικά και περιβαλλοντικά το δημόσιο αίσθημα.

ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ

ΤΟ ΠΑΡΟΝ

Η σημερινή εικόνα του Ληθαίου στο κέντρο των Τρικάλων είναι αποτέλεσμα μιας σειράς έργων που πραγματοποιήθηκαν, σε διαφορετικές φάσεις, μεταξύ του τέλους της δεκαετίας του '40 και της δεκαετίας του '90.

Αρχικά υλοποιήθηκε το 1947, η διαρρύθμιση, διαπλάτυνση και εκβάθυνση της κοίτης του ποταμού, από την περιοχή Τρικκαίογλιου έως την οδό Αρριανού, αλληλίζοντας σημαντικά τη μορφή του σε σχέση με αυτή της προπολεμικής περιόδου. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε εκτεταμένος εγκιβωτισμός της κοίτης μέσω της προσθήκης στοιχείων από σκυρόδεμα.

Στις αρχές της δεκαετίας του '60 (1961-62) χτίστηκαν πέτρινα τοιχία στα πρηνή εκατέρωθεν της κεντρικής γέφυρας και κατασκευάστηκε ανάντη αυτής, για λόγους καλλισθησίας, μικρό φράγμα-καταρράκτης από σκυρόδεμα, για την αντίστοιχη υπερίψωση του νερού προς δημιουργία τεχνητής λίμνης.

Οι εργασίες αισθητικής βελτίωσης του ποταμού συνεχίστηκαν και εντός της δεκαετίας του '70. Κατά τα έτη 1976-77 δημιουργήθηκαν πλάτωμα

πρασίνου και πρηνή και τοποθετήθηκαν λίθοι πάνω στα κατασκευασμένα από σκυρόδεμα στοιχεία της κοίτης. Το 1979 έγινε μεγάλη επέμβαση χωμάτινης διαμόρφωσης και φύτευσης των πρηνών με γκαζόν και αποφασίστηκε η κοπή των λευκών στις όχθες, μετά από έντονα παράπονα κατοίκων για την ενοχλητική παρουσία που προκαλούσε το χνούδι τους. Στη θέση τους φυτεύτηκαν καναδέζικα πλάτανια, αγριοκαστανιές και φλαμουριές.

Όσον αφορά τη σύνδεση των οχθών του Ληθαίου, σήμερα υπάρχουν συνολικά δεκατρείς γέφυρες εντός της πόλης, εκ των οποίων οι έξι χρησιμοποιούνται αποκλειστικά από πεζούς.

Η προαναφερόμενη έλλειψή τους που είχε παρατηρηθεί μεταπολεμικά, αποκαταστάθηκε σταδιακά και με μόνιμο τρόπο, μεταξύ των ετών 1959 και 1998, με την κατασκευή γεφυρών από οπλισμένο σκυρόδεμα. Η χρήση του νέου αυτού υλικού ήρθε να αντικαταστήσει τις προσωρινές ξύλινες κατασκευές που είχαν προστεθεί στα παλιά πέτρινα βάθρα και εγκαινίασε μια νέα αισθητική των γεφυρών στην πόλη.

Σημαντικότερη εξ αυτών, η πεζογέφυρα του Ασκληπείου που αποπερατώθηκε το 1998 ύστερα από πανελλήνιο καλλιτεχνικό και αρχιτεκτονικό διαγωνισμό. Το ορειχάλκινο άγαλμα του Ασκληπείου και ο καταρράκτης αποτελούν τα σήματα κατατεθέν της γέφυρας η οποία λόγω της μεγάλης επιφάνειάς της λειτουργεί ως εναλλακτική πλατεία και αστικός πυκνωτής.

Ωστόσο, η κατασκευή αυτή αποτέλεσε το τελευταίο σημαντικό έργο που υλοποιήθηκε στον Ληθαίο μέχρι και σήμερα, παρά τις διάφορες μελέτες που εκπονήθηκαν κατά καιρούς και περιλάμβαναν επεμβάσεις αναβάθμισης και ανάδειξής του.

Στις μέρες μας, το ποτάμι στερείται μιας ενιαίας αισθητικής σχεδιασμού και με εξαίρεση τον κεντρικό του πυρήνα, αρκετά σημεία των οχθών παρουσιάζουν εικόνα εγκατάλειψης και ερήμωσης, σε πλήρη αντιδιαστολή με τον ισχυρό ρόλο που είχαν στις περασμένες δεκαετίες ως τόπος συναθροίσεων, κοινωνικών συναναστροφών και δημόσιων συμβάντων.

Παράλληλα, η αλλαγή της λειτουργίας της πόλης και οι νέες αστικές συνήθειες έχουν ελαχιστοποιήσει την επαφή των κατοίκων με τη φύση και έχουν συμβάλει, με τη σειρά τους, στη διατάραξη της σχέσης με το ποτάμι. Χαρακτηριστικό παράδειγμα

αποτελεί το γεγονός πως ενώ παλαιότερα οι χώροι αναψυχής -τα καφενεία της εποχής- ήταν χωροθετημένοι κατά μήκος του Ληθαίου, στις μέρες μας απλώνονται στην κάθετη προς το ποτάμι οδό Ασκληπείου και στη συνοικία Μανάβικα.

ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ

Τα Τρίκαλα αποτελούν μια περιοχή η οποία δε βρέχεται από τη θάλασσα, ενώ οι κοντινότερες σε αυτά παραλίες βρίσκονται στην ακτογραμμή της Λάρισας, σε απόσταση περίπου 115 χιλμ. και 1 ώρα και 30 λεπτών.

Κατά το παρελθόν, η έλλειψη των τεχνολογικών και οικονομικών μέσων καθιστούσε απίθανη, για την συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού, την επίσκεψη αυτών των παραλιών. Οι αμμουδιές που υπήρχαν σε διάφορα σημεία των οχθών του Ληθαίου και του Αγιαμονιώτη και τα καθαρά τότε νερά των ποταμών αποτελούσαν τον τόπο διαφυγής των κατοίκων κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού.

Η διευθέτηση της κοίτης του Ληθαίου, στα τέλη της δεκαετίας του '40, κατέστρεψε τις αμμουδιές που υπήρχαν και η μόλυνση των ποταμών που ακολούθησε στις επόμενες δεκαετίες κατέστησε αδύνατη την κολύμβηση στα νερά τους. Στις μέρες μας, η επιθυμία για κολύμπι και αναψυχή ικανοποιείται στις πισίνες ιδιωτικών χώρων όπως ξενοδοχεία και αθλητικά πάρκα, ενώ το δημοτικό κολυμβητήριο χρησιμοποιείται για αθλητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Η απουσία της θάλασσας συνιστά διαχρονικό παράπονο και καημό των Τρικαλινών. Ένα μεγάλο «αν» συνοδεύει συχνά τις συζητήσεις γύρω από την πόλη και τις διαθέσιμες επιλογές της, φανερώνοντας τη διατήρηση της επιθυμίας για επαφή με το θαλάσσιο στοιχείο παρά την αδυναμία εκπλήρωσής της.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια η επιθυμία έχει λάβει τη μορφή «αιτήματος» το οποίο στοχεύει στην εν μέρει ικανοποίησή της, μέσω της υποβολής προτάσεων για τη σημειακή μετατροπή των οχθών του Ληθαίου σε αστική παραλία, στα πρότυπα αντίστοιχων επεμβάσεων σε παραποτάμιας πόλεις του εξωτερικού. Παράλληλα, δε λείπουν οι περιπτώσεις στις οποίες το αίτημα αυτό κοινοποιήθηκε χρησιμοποιώντας απεικονίσεις που περιείχαν μεγάλες δόσεις υπερβολής και αστεϊσμού.

Η ΙΔΕΑ

Περπατώ κάτω από τεράστια πλατάνια. Ο ήλιος είναι φλογερός, η ζέστη ανυπόφορη. Το γάργαρο νερό της πηγής απαλύνει τη δίψα μου. Βυθίζω τα πόδια μου στο ποτάμι, μα μοιάζει να μην είναι αρκετό. Τα καθαρά νερά του με καλούν να βουτήξω. Συνέβη. Στο βάθος αχνοφαίνονται γυναίκες που ετοιμάζουν τη μπουγάδα τους. Το ηλιοβασίλεμα πλησιάζει. Ώρα για μια τελευταία βουτιά!

Υδάτινα συμβάντα μιας άλλης εποχής, καθημερινές πρακτικές της πόλης που χάθηκαν στο πέρασμα του χρόνου...

Σε μια εποχή που ο ασχεδιασμός προσανατολίζεται όλο και περισσότερο στην επαναφορά της φύσης στο αστικό πεδίο και τη διαρκή τους αλληλεπίδρασή, κρίνεται πιο επίκαιρη από ποτέ η αναβίωση της χαμένης υδάτινης εμπειρίας και ο επαναπροσδιορισμός της σχέσης των Τρικαλινών με τον Ληθαίο. Οι τεχνολογικές εξελίξεις, η αλληλαγή στον τρόπο ζωής και η περιβαλλοντική επιβάρυνση θα έκαναν πολλούς από τις δραστηριότητες του περασμένου αιώνα να μοιάζουν σήμερα ανούσιες, ξεπερασμένες, ακόμη και επικίνδυνες. Γι' αυτό και η αναβίωση της εμπειρίας του νερού δε νοείται

ως αυτούσια επαναφορά υδάτινων πρακτικών του παρελθόντος αλλά ως επαναπροσέγγισή και επανερμηνεία με σκοπό την ένταξή τους στην αστική πραγματικότητα των ημερών μας.

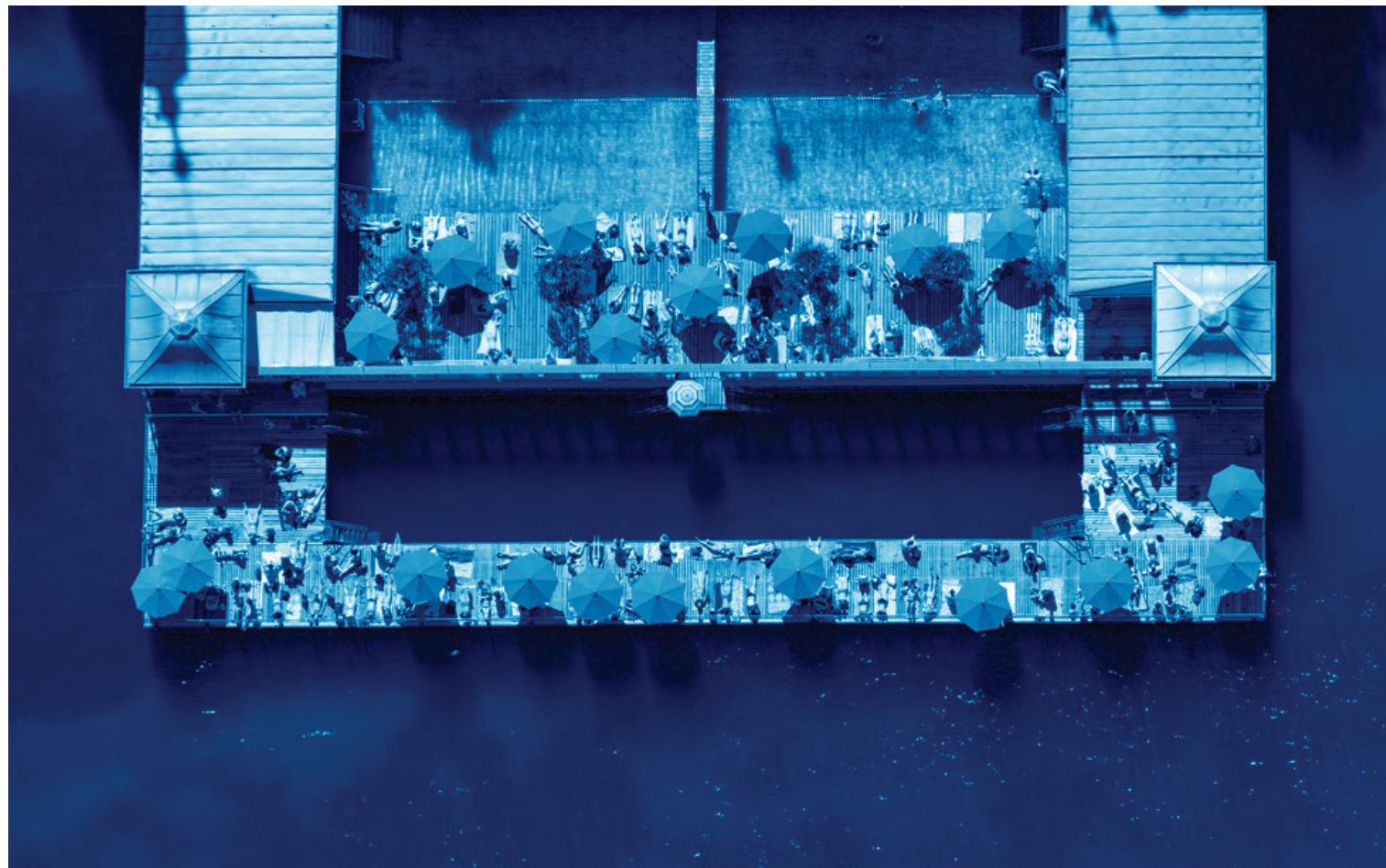
Αναλογιζόμενοι τη σχέση νερού και σώματος, παρατηρούμε πως μπορούμε να βιώσουμε το υδάτινο στοιχείο με πολλούς, διαφορετικούς τρόπους. Βασισμένη σε αυτή τη διαπίστωση, η συνθετική ιδέα έχει ως πυρήνα τη δημιουργία ζωνών προοδευτικής επαφής του σώματος με το νερό, οι οποίες μπορούν να λειτουργήσουν τόσο αυτόνομα όσο και συνδυαστικά, οδηγώντας σε μια πολυεπίπεδη εμπειρία.

Στην πρώτη ζώνη, η επαφή είναι περιορισμένη και αφορά κυρίως τα χαμηλότερα σημεία του σώματος: βύθιση των ποδιών, περπάτημα σε ρηγά νερά, πλατσούρισμα στο νερό που εκτοξεύει ένας πίδακας. Συνεχίζοντας στη δεύτερη ζώνη, ο βαθμός επαφής αυξάνει, καθώς το σώμα χαλαρώνει βυθισμένο στα νερά λιουτρικών εγκαταστάσεων. Στην τρίτη και τελευταία ζώνη, δίνεται η δυνατότητα πλήρους επαφής και βύθισης, κολυμπώντας σε πισίνες διαφορετικού βάθους και επιφάνειας.

Η ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ

Η επιλογή των κατάλληλων περιοχών κατά μήκος του Ληθαίου για την εφαρμογή της συνθετικής ιδέας βασίζεται σε δύο μεθόδους αποτύπωσης, που η μία αποτελεί συνέχεια της άλλης.

Σε πρώτη φάση, επιδιώκοντας τη σύνδεση με το παρελθόν και την ιστορική μνήμη, επιχειρείται η ταυτοποίηση των σημείων που απεικονίζονται σε χαρακτηριστικές παλιές φωτογραφίες του ποταμού και η αποτύπωσή τους στον σημερινό χάρτη της πόλης. Μέσω της διαδικασίας αυτής, παρατηρείται πως με βάση τα φωτογραφικά τεκμήρια, η συντριπτική πλειοψηφία των υδάτινων γεγονότων λάμβανε χώρα στο δυτικό τμήμα του Ληθαίου, κυρίως μεταξύ των γεφυρών Τρικκαίογλου και Γούρνας. Ωστόσο, κρίνοντας πως δε μπορεί να εξαιρεθεί από την επόμενη φάση ο βασικός πυρήνας του ποταμού, εκατέρωθεν της κεντρικής γέφυρας, προκρίνεται προς περαιτέρω μελέτη το τμήμα μεταξύ των γεφυρών Τρικκαίογλου και Μαρούγγενας.

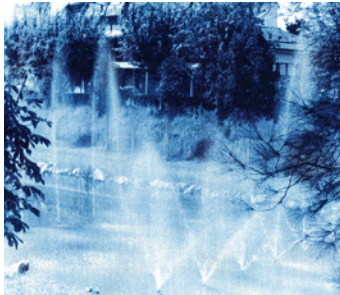
Σε δεύτερη φάση, η επιλεγμένη περιοχή χωρίζεται σε πέντε τμήματα (Α-Ε) με βάση τις γέφυρες που ενώνουν τις όχθες (Τρικκαίογλου, Αγίου Στεφάνου,

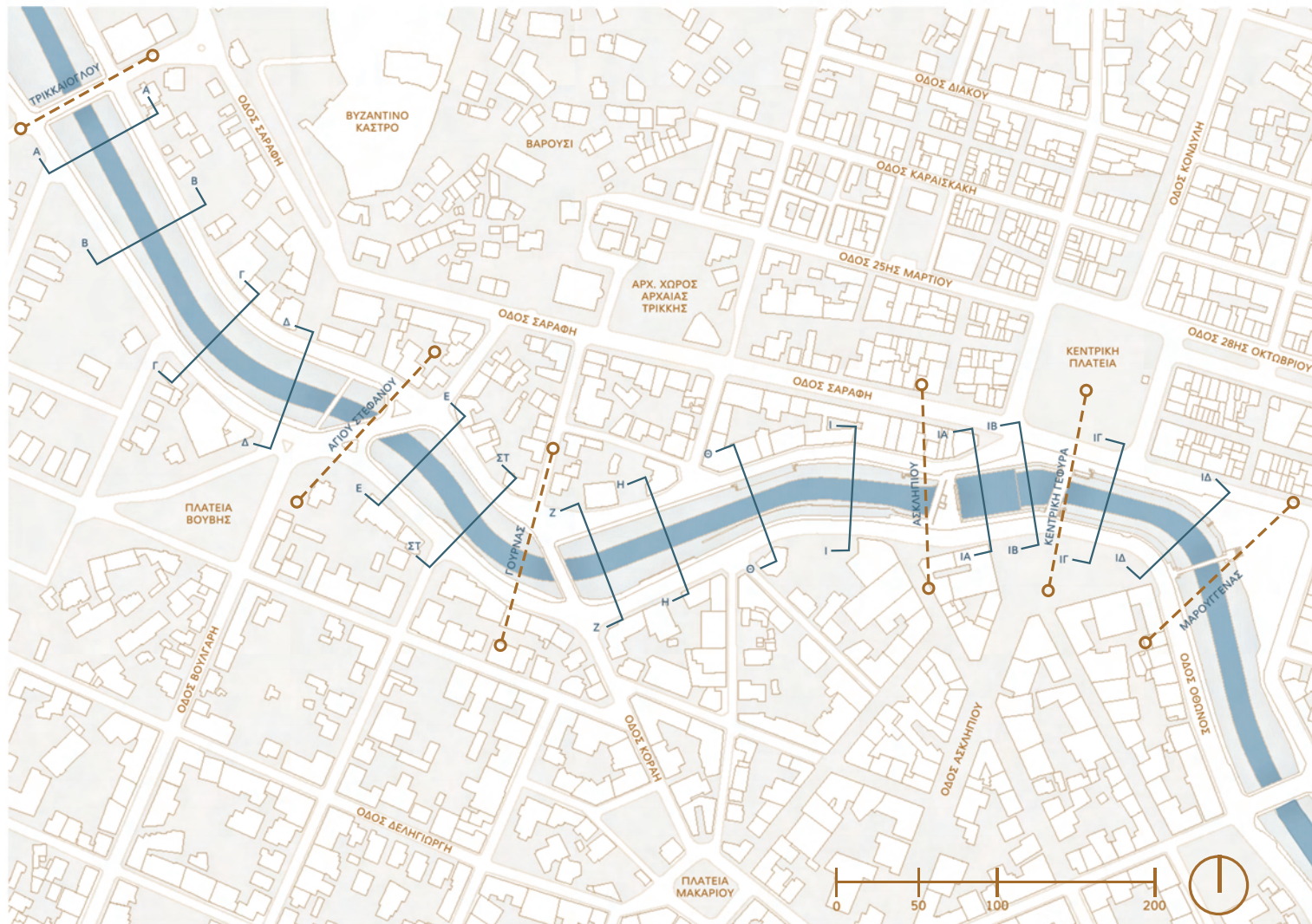
Γούρνας, Ασκληπείου, Κεντρική Γέφυρα και Μαρούγγενας) και κάθε τμήμα αναλύεται σύμφωνα με τη μέθοδο των τομών αναγλύφου. Οι συνολικά 14 τομές παρέχουν τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με το πλάτος της κοίτης, των οχθών και των πρανών και την υψομετρική διαφορά πόλης και ποταμού. Παράλληλα, διαπιστώνεται η παρουσία ή μη παρακείμενων στον ποταμό κτιρίων και το ύψος τους. Τέλος, μέσω της κάτοψης της περιοχής μελετάται η πυκνότητα του κτιριακού της αποθέματός και η ποσότητα των φυτεμένων δέντρων στις όχθες.

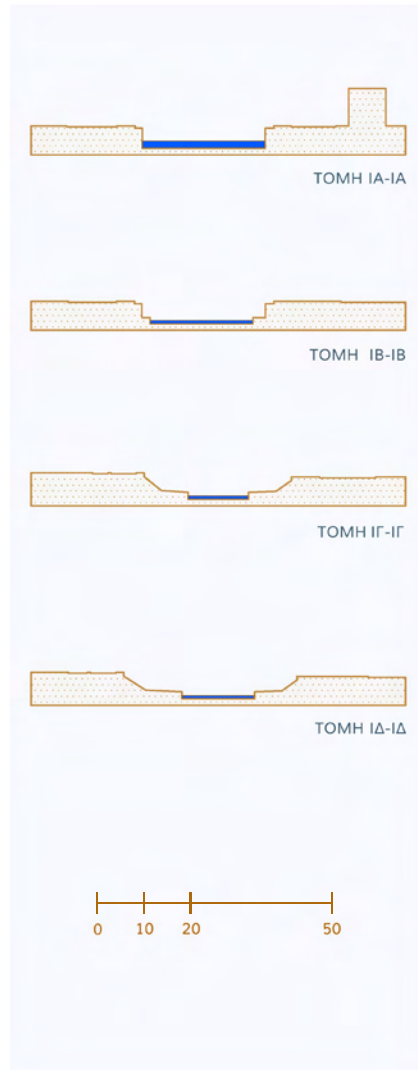
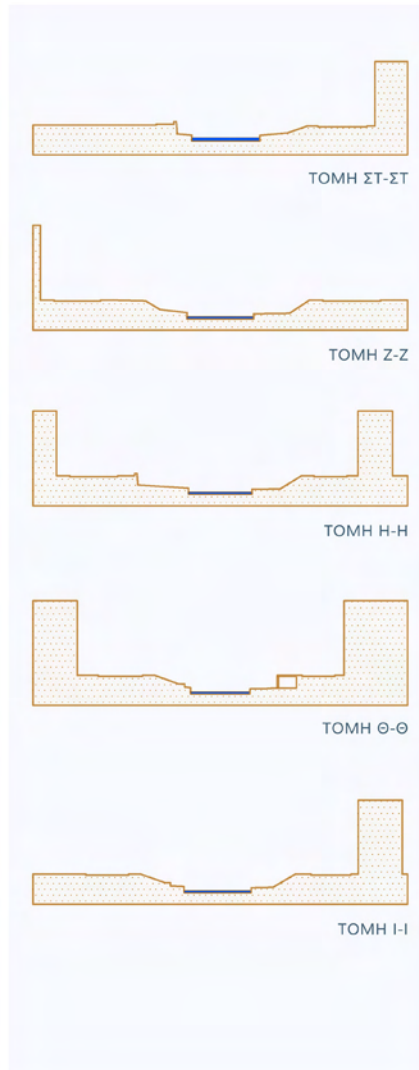
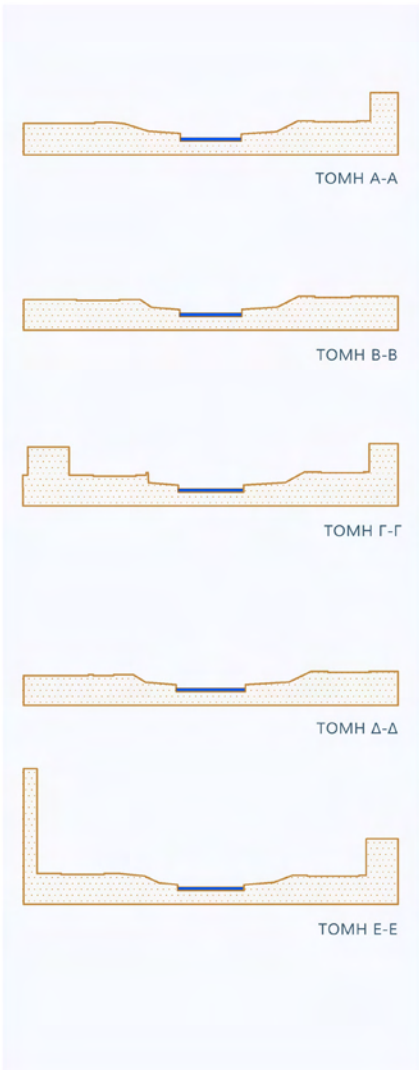

Όσον αφορά το πλάτος της κοίτης, αυτό κυμαίνεται μεταξύ 13 και 15 μ., με εξαίρεση το τμήμα Δ (Γέφυρα Ασκληπείου – Κεντρική Γέφυρα) όπου φτάνει μέχρι και τα 26 μ. Η μεγάλη αυτή διαφορά σε σχέση με τα υπόλοιπα τμήματα οφείλεται στην απουσία οχθών ή στο μικρό τους πλάτος.

Ξεκινώντας τη λεπτομερή ανάλυση με το τμήμα Α (Γέφυρα Τρικκαίου – Γέφυρα Αγίου Στεφάνου), παρατηρείται πως η βορειοανατολική όχθη και το πρηνές της έχουν σταθερό πλάτος πριν αυτό αρχίσει να αυξάνει προοδευτικά πλησίον της γέφυρας Αγίου Στεφάνου, ενώ σταθερή είναι και η υψομετρική διαφορά πόλης και ποταμού. Η νοτιοανατολική όχθη εμφανίζει διαφορετική εικόνα με σημαντικές αυξομειώσεις στο πλάτος της, μικρό πλάτος πρηνούς το οποίο διακόπτεται από τοίχο αντιστήριξης και διαδοχικές αλληλαγές στην υψομετρική διαφορά πόλης και ποταμού. Ο αριθμός των φυτεμένων δέντρων στις όχθες είναι ελάχιστος και ο κτιριακός ιστός παρουσιάζει μεγάλα κενά, ακόμη και στους παραποτάμιους δρόμους, αποτελούμενος κυρίως από μονώροφες ή διώροφες κατασκευές.

Από την άλλη, στο τμήμα Β (Γέφυρα Αγίου Στεφάνου - Γέφυρα Γούρνας) παρατηρείται πύκνωση του κτιριακού αποθέματος και αύξηση του αριθμού των ορόφων, αλλά η υψομετρική διαφορά πόλης

και ποταμού μειώνεται σημαντικά φτάνοντας μέχρι και το 1,5 μ. Το πλάτος της βορειοανατολικής όχθης και του πρηνούς της παρουσιάζει ελαφρές αυξομειώσεις, σε αντίθεση με τη νοτιοανατολική όχθη η οποία, σε αρκετά σημεία της, στενεύει απότομα και στο μέσο της εμφανίζει λίθινο τοίχο που διακόπτει τη συνέχεια του πρηνούς. Αμφότερες οι όχθες χαρακτηρίζονται από σχεδόν συνεχή και πυκνή δενδροφύτευση η οποία συνεχίζεται και σε αυτές του τμήματος Γ (Γέφυρα Γούρνας - Γέφυρα Ασκληπείου).

Ωστόσο, εξαιρώντας τη φύτευση και την υψομετρική διαφορά πόλης και ποταμού που παραμένει σταθερή, η εικόνα και η μορφή των δύο οχθών διαφέρουν σημαντικά. Το πλάτος της βόρειας όχθης μειώνεται σταδιακά πλησιάζοντας προς τη γέφυρα του Ασκληπείου, ενώ αυτό των πρηνών παραμένει σχεδόν σταθερό. Στο μέσο περίπου της όχθης, το πρηνές έχει αντικατασταθεί με ισόγειο κτίριο από οπλισμένο σκυρόδεμα του οποίου η οροφή λειτουργεί ως προέκταση του πεζοδρομίου και παρατηρητήριο. Η νότια όχθη εμφανίζει μεγάλες διακυμάνσεις στο πλάτος και όπως και στην περίπτωση των τμημάτων Α και Β, μεταξύ των πρηνών μεσοθαβεί λίθινο τοίχος. Ο κτιριακός ιστός γίνεται αρκετά συνεκτικός με ελάχιστα κενά και το ύψος των κτισμάτων συνήθως ξεπερνά τους τέσσερις ορόφους.

Προχωρώντας στο τμήμα Δ η κατάσταση αλληλάζει ριζικά. Τα πρηνή απουσιάζουν σε όλο το μήκος του, έχοντας αντικατασταθεί από λίθινους τοίχους αντιστήριξης και υπάρχουν όχθες αρκετά μικρού πλάτους μόνο στην περιοχή κατάντη του φράγματος-καταρράκτη. Στο σημείο αυτό του ποταμού εντοπίζονται λιγοστά παρακείμενα κτίρια, χαμηλού σχετικά ύψους, καθώς γεινιάζει κυρίως με την Κεντρική Πλατεία και την Πλατεία Ρήγα Φεραίου.

Παρόμοια γεινίαση παρατηρείται στο τμήμα Ε (Κεντρική Γέφυρα – Γέφυρα Μαρούγγενας) που συνορεύει επίσης με την Πλατεία Εθνικής Αντίστασης και έτσι αποτελεί το σημείο του ποταμού που έχουν οικειοποιηθεί περισσότερο οι κάτοικοι της πόλης. Σε αυτό συνεισφέρουν η ομαλοποιημένη εικόνα και μορφή που παρουσιάζουν οι όχθες του, με το πλάτος τους να είναι σε γενικές γραμμές σταθερό όπως και αυτό των πρηνών. Η υψομετρική διαφορά πόλης και ποταμού σε κάθε όχθη δε μεταβάλλεται σημαντικά και η φύτευση των δέντρων είναι συνεχής και πυκνή με εξαίρεση τα άκρα της βόρειας όχθης.

Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των παραπάνω δεδομένων, θεωρείται ως ιδανικότερη λύση η χωροθέτηση της πρώτης ζώνης υδάτινων συμβάντων στα τμήματα Δ και Ε, καθώς αυτά λειτουργούν ήδη ως αστικοί πυκνωτές των οποίων

ο ρόλος θα ενισχυθεί μέσω των προτεινόμενων επεμβάσεων. Για τη δημιουργία της δεύτερης ζώνης επιλέγεται το τμήμα Γ ώστε να αξιοποιηθεί ουσιαστικά το κτίριο της Βόρειας όχθης, κρίνοντας πως διαθέτει τα απαραίτητα χαρακτηριστικά για την μετατροπή του σε χώρο λουτρικών εγκαταστάσεων. Τέλος, η τρίτη ζώνη πρόκειται να σχεδιαστεί στο τμήμα Α, καθώς το σταθερό πλάτος της βορειοανατολικής όχθης και του πρηνούς της, πλησίον της γέφυρας Τρικκαίουγλιου και η εκεί απουσία δέντρων καθιστούν την περιοχή κατάλληλη για την κατασκευή της παραλίας, των πισινών και των σχετικών εγκαταστάσεων.

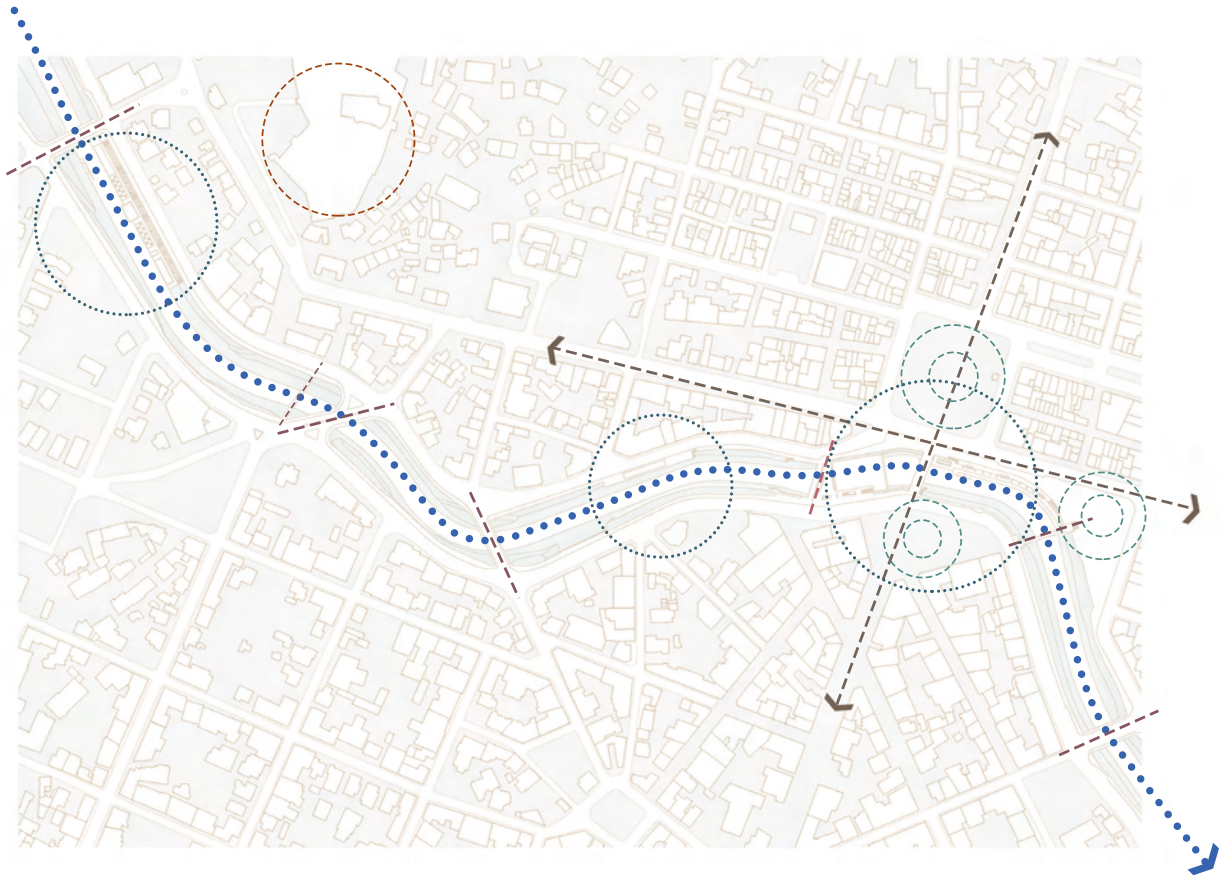

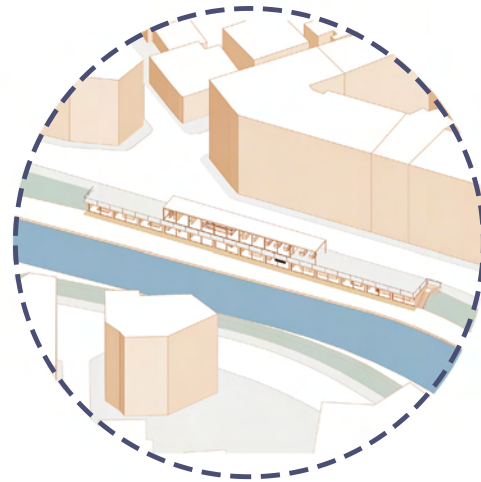

ΖΩΝΗ 3

ZONH 2

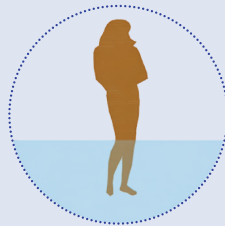
ZONH 1

ΟΙ ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΛΗΘΗΣ

ΖΩΝΗ 1

ΟΙ ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΛΗΘΗΣ

Ο σχεδιασμός της πρώτης ζώνης στοχεύει στην ενίσχυση του ρόλου των τμημάτων τα οποία περιλαμβάνει, ως εναλλακτικές «πλατείες» και αστικοί πυκνωτές του κέντρου των Τρικάλων.

Παρατηρώντας πως μέχρι σήμερα η σχέση με το υδάτινο στοιχείο περιορίζεται στις αισθήσεις της όρασης και της ακοής, αποκλείοντας οποιαδήποτε άμεση επαφή σώματος κα νερού, η ιδέα της σύνθεσης περιστρέφεται γύρω από τη δημιουργία υδάτινων μικροσυμβάντων τα οποία θα μετατρέψουν την παραμονή στις όχθες σε μια ολοκληρωμένη, πολυαισθητηριακή εμπειρία.

Εδώ, η επαφή με το νερό δεν αφορά όλη την έκταση του σώματος αλλά κυρίως τα χαμηλότερα σημεία αυτού και αποκτά παιγνιώδη και ψυχαγωγική διάσταση. Έτσι επιτυγχάνεται η διαφυγή από τους έντονους ρυθμούς της καθημερινότητας που χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη πόλη, προσφέροντας, έστω και προσωρινά, την πολυπόθητη «λήθη».

Η επέμβαση στο τμήμα κατόπιν της Κεντρικής Γέφυρας ξεκινά με τους βασικούς χειρισμούς του επανασχεδιασμού των προσβάσεων και

της τοποθέτησης ξύλινου δαπέδου καθ' όλο το μήκος της όχθης. Τα τυπικά ξύλινα καθίσματα αντικαθίστανται με ξαπλώστρες οι οποίες προσαρμόζονται στο πρηνές, ακολουθώντας την κλίση του, ενώ πλησίον της γέφυρας Μαρούγγενας κατασκευάζονται κερκίδες από σκυρόδεμα που προσφέρουν αυξημένη θέαση του ποταμού, χάρη στη χαρακτηριστική τους θέση στο σημείο αλλαγής κατεύθυνσης της κοίτης. Τόσο οι κερκίδες όσο και οι ξαπλώστρες επενδύονται με ξύλο αποσκοπώντας στην επίτευξη ενιαίας αισθητικής και υλικότητας.

Σε άμεση γεινίαση με την Κεντρική Γέφυρα, κατασκευάζονται τα Υδάτινα Δωμάτια, μια εγκατάσταση στην οποία ο χρήστης εισέρχεται σε χώρους διαφορετικών μορφών και διαστάσεων που δημιουργούνται από την ανύψωση «τοίχων» νερού. Καθώς η ροή αλληλάζει ή διακόπτεται ανά τυχαία διαστήματα, είναι δυνατή η μετάβαση από το έναν χώρο στον άλλο, χωρίς ωστόσο να μπορεί να ελεγχθεί ο ρυθμός με τον οποίο σχηματίζεται ή εξαφανίζεται κάθε πιθανή παραλληλαγή.

Η δεύτερη υδάτινη εγκατάσταση, η Κατάβαση της Λήθης, αποτελεί κεκλιμένο επίπεδο που

κατασκευάζεται ως σημειακή προσθήκη και επέκταση της όχθης. Αντιλεί την έμπνευσή της από τη μορφή των γλιστρών που συναντώνται στα παραθαλάσσια μέτωπα, ενώ η χρήση και η λειτουργία της είναι διπλή. Ακολουθώντας την ομαλή της κλίση μπορεί να πραγματοποιηθεί τόσο η κατάβαση με σκοπό τη βύθιση και το περπάτημα στα ρηχά νερά του ποταμού, όσο και η κάθοδος των κανό για βαρκάδα στον Ληθαίο.

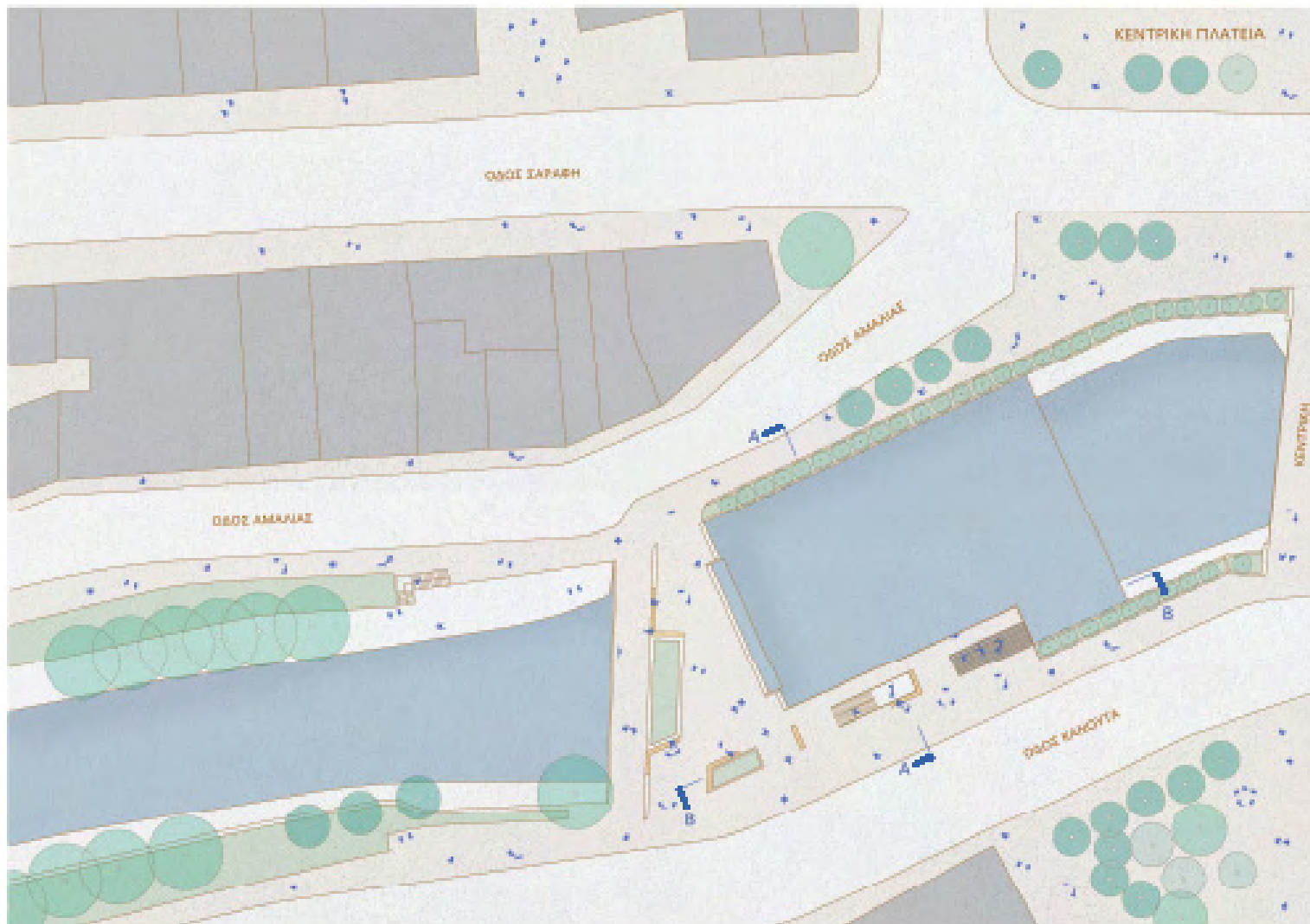
Όσον αφορά το τμήμα ανάντη της Κεντρικής Γέφυρας, λαμβάνονται υπόψη δύο βασικά χαρακτηριστικά του στον σχεδιασμό των επεμβάσεων: η απουσία οχθών ικανοποιητικών διαστάσεων και ο υψηλός βαθμός οικειοποίησης της Γέφυρας Ασκληπιού. Έτσι αποφασίζεται η μερική, κατά πλάτος επέκτασή της από την πλευρά της οδού Κανούτα προς δημιουργία τεχνητής «όχθης» και ο ανασχεδιασμός του αστικού εξοπλισμού ώστε να συμβαδίζει με τις αλληλαγές στη μορφή και την επιφάνεια.

Αναγνωρίζοντας την παρουσία του τεχνητού καταρράκτη ως ισχυρό συστατικό στοιχείο του ποταμού και επιχειρώντας την ένταξή του στην ιδέα των υδάτινων συμβάντων, σχεδιάζεται

το Παρατηρητήριο του Νερού. Πρόκειται για αναρτημένη στην επέκταση της γέφυρας κατασκευή, η οποία οδηγεί μέσω σκάλας σε οριζόντια επιφάνεια που βρίσκεται λίγο πάνω από το επίπεδο του νερού και λειτουργεί ως παρατηρητήριο τόσο του καταρράκτη όσο και του ποταμού.

Πλησίον του παρατηρητηρίου, σχεδιάζεται η Υδάτινη Αιώρηση, ένα δίκτυο στο οποίο η πρόσβαση γίνεται από το επίπεδο του δρόμου και δίνει την ευκαιρία σε αυτούς που «αιωρούνται» να δουν μέσα από το πλέγμα τα νερά του Ληθαίου. Αν και σε αμφότερες αυτές τις επεμβάσεις δεν υπάρχει άμεση επαφή με το υδάτινο στοιχείο, ο χρήστης εξακολουθεί να επωφελείται από την δημιουργία της αίσθησης χαλάρωσης και την ευεργετική επίδραση του νερού στα συναισθήματα και τη διάθεση.

ΟΙ ΠΛΑΤΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΡΗΣ

1. ΤΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ 2. Η ΥΔΑΤΙΚΗ ΑΙΦΗΡΣΗ

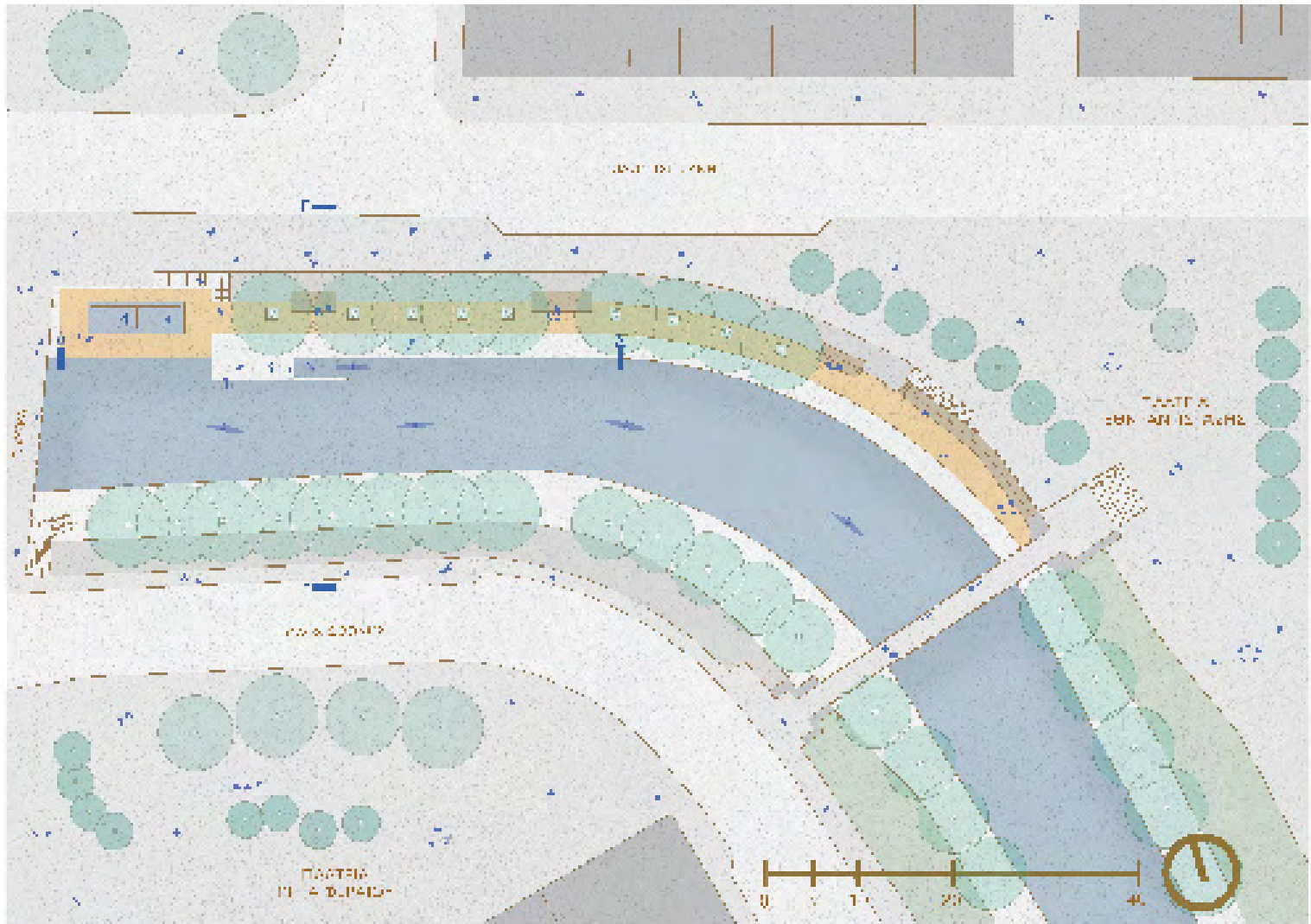
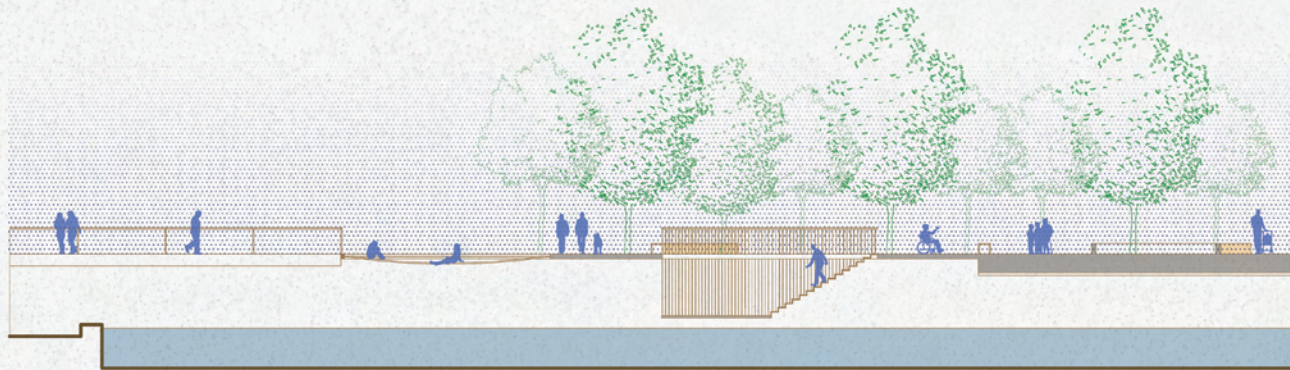

FIGURE 2.6.012

2.10.012 (PARTIAL) THE CITY OF AUSTIN PARKS AND RECREATION

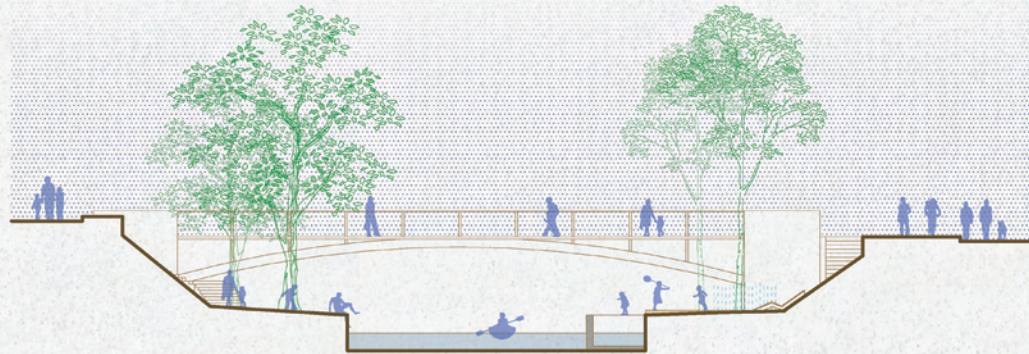
TOMH A-A

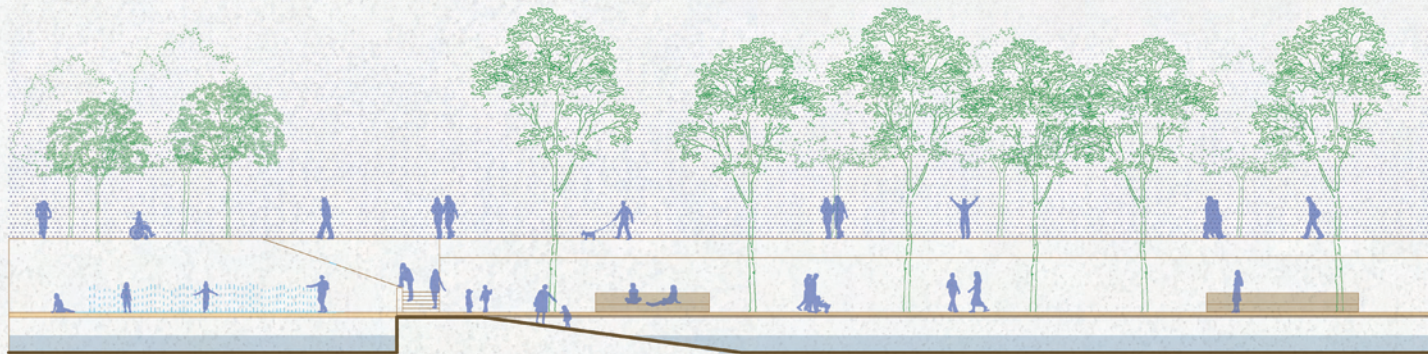
TOMH B-B

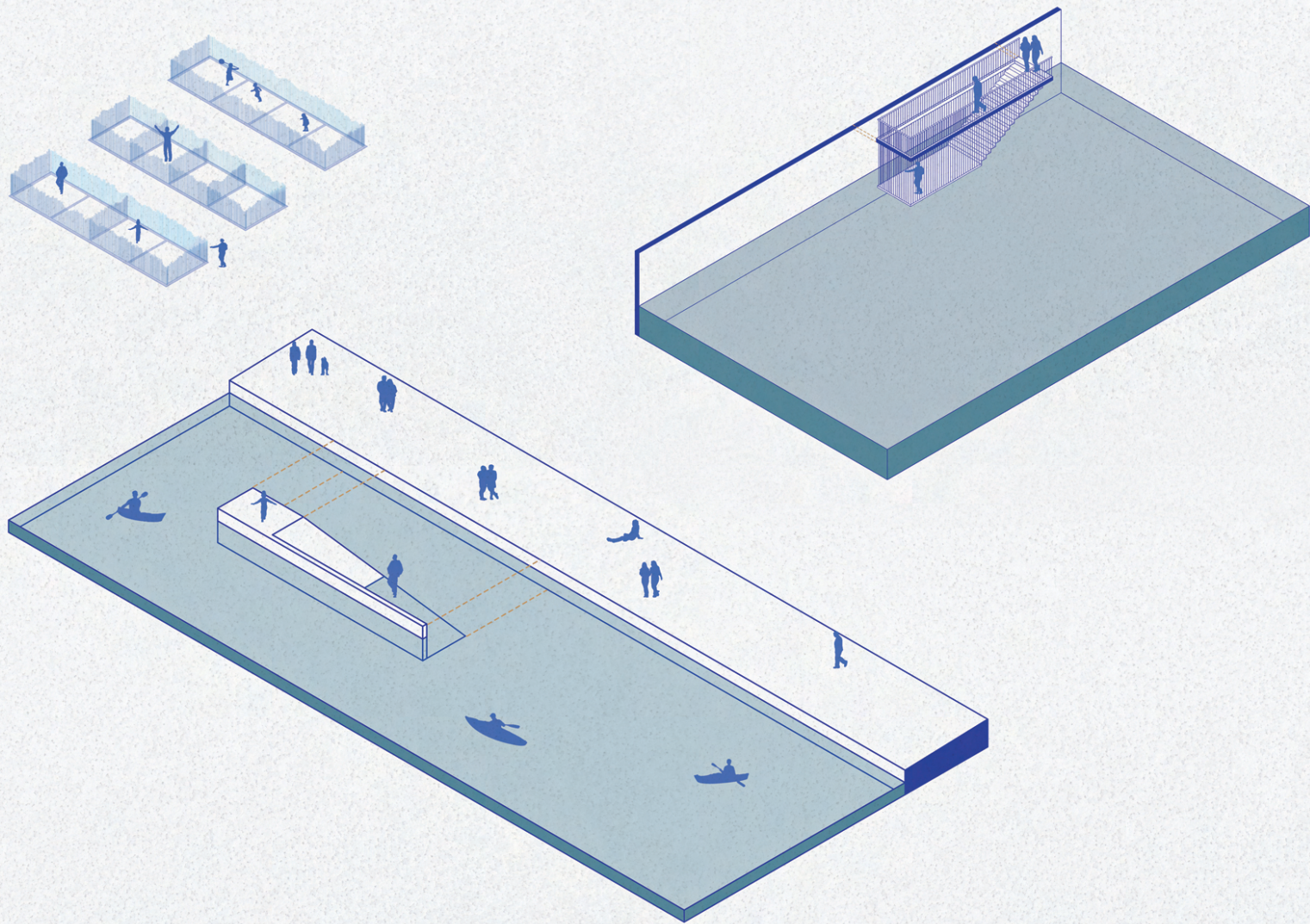
TOMH Г-Г

TOMH Δ-Δ

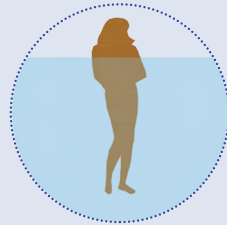

ΤΑ ΛΟΥΤΡΑ

ΖΩΝΗ 2

ΤΑ ΛΟΥΤΡΑ

Η χωροθέτηση των λουτρών λαμβάνει υπόψη την παρουσία της υφιστάμενης κατασκευής στη βορειοανατολική όχθη του ποταμού επί της οδού Αμαλίας και επιχειρεί την ουσιαστική αξιοποίησή της μετατρέποντάς την σε λουτρικές εγκαταστάσεις. Το ισόγειο αυτό κτίριο, δεν έχει κάποια συγκεκριμένη λειτουργία στην παρούσα φάση, ενώ είναι αξιοσημείωτο το γεγονός πως απουσιάζει η οποιαδήποτε εξωτερική ή εσωτερική τοιχοποιία, αποτελώντας στην ουσία έναν σκελετό οπλισμένου σκυροδέματος.

Λόγω του ανεπαρκούς διαθέσιμου χώρου για την ανάπτυξη του πλήρους κτιριολογικού προγράμματος κρίνεται απαραίτητη η αύξηση της επιφάνειας μέσω της προσθήκης δύο νέων κατασκευών.

Σε πρώτη φάση, πραγματοποιείται κατά μήκος επέκταση του κτιρίου προς τα νοτιοδυτικά με κατασκευή από οπλισμένο σκυρόδεμα. Έτσι, αυξάνεται τόσο ο διαθέσιμος στεγασμένος χώρος στο επίπεδο της όχθης όσο και η διαθέσιμη ελεύθερη επιφάνεια που προκύπτει από την οροφή του κτιρίου, στο επίπεδο του δρόμου. Σε δεύτερη

φάση, ένα τμήμα της επιφάνειας αυτής καλύπτεται με μεταλλική κατασκευή η οποία περιλαμβάνει τόσο κλειστούς όσο και ημιυπαίθριους χώρους.

Το επίμηκες σχήμα του κτιρίου αποτελεί οδηγό για τη σχεδιαστική προσέγγιση και τη διαμόρφωση των χώρων. Η συνθετική διαδικασία ξεκινά με τη δημιουργία διαδρόμου καθ' όλο το μήκος των όψεων στις μακρές πλευρές του κτιρίου και συνεχίζει με την κατά μήκος διάταξη των λειτουργιών στην εναπομένουσα επιφάνεια. Διάδρομοι και επιμέρους χώροι βρίσκονται σε πλήρη επικοινωνία καθώς μεταξύ τους απουσιάζει η οποιαδήποτε διαχωριστική επιφάνεια. Εξάιρεση αποτελούν οι περιπτώσεις στις οποίες η φύση της λειτουργίας επιβάλλει τη δημιουργία κλειστών χώρων όπως τα μπάνια ή το χαμάμ.

Ο βασικός πυρήνας λειτουργιών των λουτρικών εγκαταστάσεων διαμορφώνεται στο ισόγειο του διώροφου πλέον κτιρίου ώστε να είναι δυνατή η άμεση σύνδεση της διαδικασίας των λουτρών με τη θέαση του ποταμού και το στοιχείο της φύσης. Σε αυτό συνεισφέρει η τοποθέτηση ανοιγόμενων υαλοπινάκων σε όλο το μήκος της πρόσοψης, οι

οποίοι προσδίδουν διαφάνεια και δίνουν τη δυνατότητα εξαφάνισης του ορίου μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού χώρου.

Η σκάλα η οποία εξασφαλίζει την εσωτερική μετάβαση από τον έναν όροφο στον άλλο σχεδιάζεται στο σημείο όπου ενώνεται η προϋπάρχουσα κατασκευή με την ισόγεια προσθήκη. Έτσι στο ισόγειο δημιουργούνται δύο διακριτές περιοχές, κάθε μία με διαφορετικές λειτουργίες.

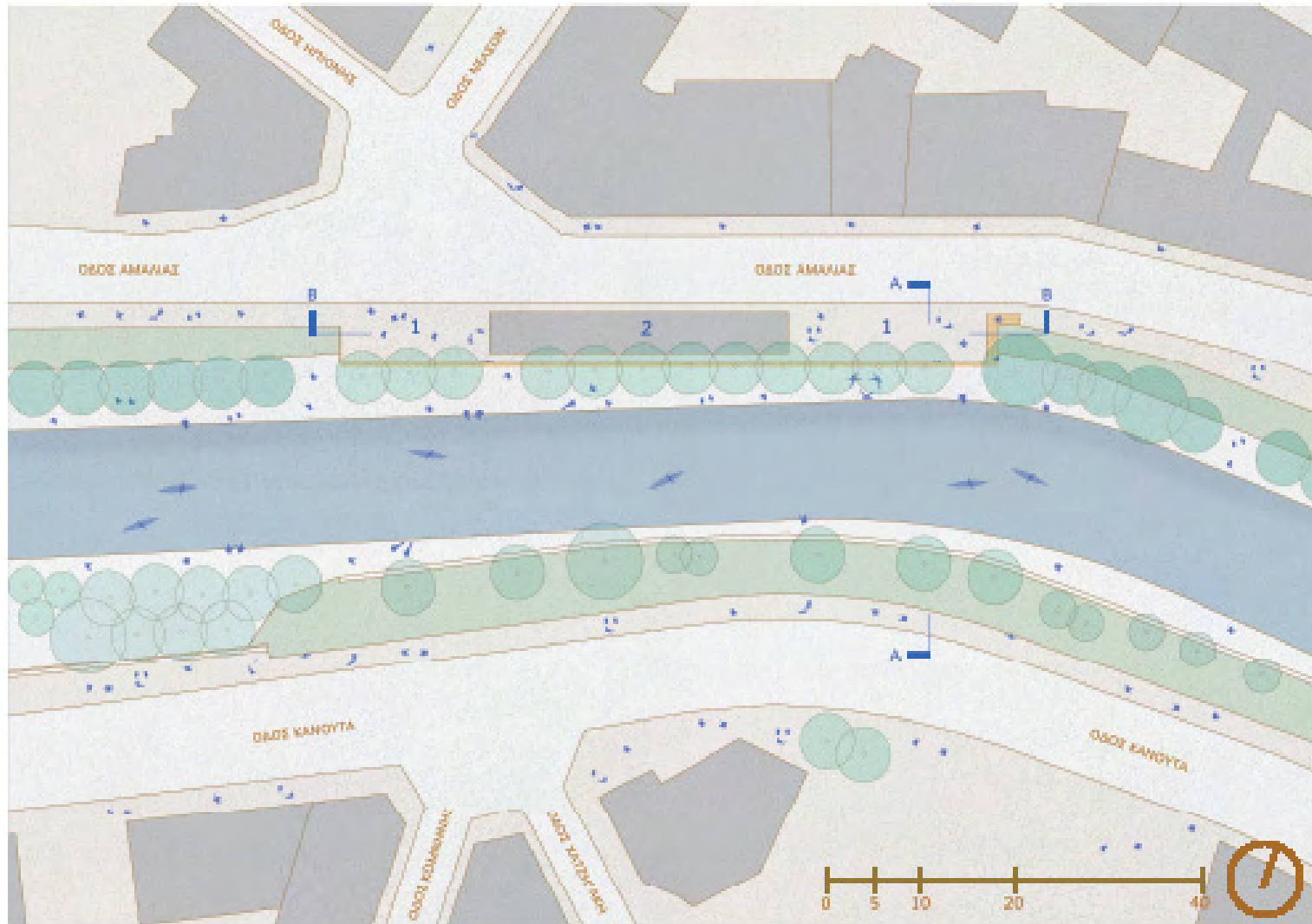
Στο προστιθέμενο τμήμα τοποθετούνται οι πισίνες του ζεστού νερού με θερμοκρασία στους 32 βαθμούς Κελσίου και χωρητικότητα τριών ατόμων εκάστη. Από την άλιη, το προϋπάρχον τμήμα περιλαμβάνει τρεις διαφορετικές, τοποθετημένες σε σειρά, λουτρικές λειτουργίες.

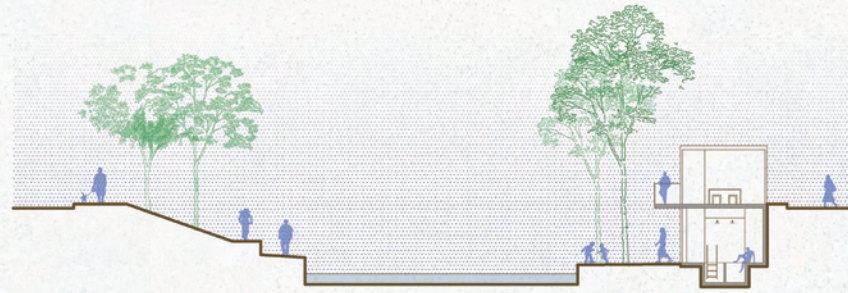
Αρχικά συναντάται το χαμάμ όπου η θερμοκρασία ορίζεται στους 50 βαθμούς Κελσίου και μέσω της επίδρωσης επιτυγχάνεται η χαλάρωση του σώματος. Ακολουθεί ο βροχοποιός, ένας κλειστός, διάφανος στις δύο πλευρές του θάλαμος όπου η πτώση χλιαρού νερού ανακουφίζει από την αίσθηση της θερμότητας στο δέρμα και επιτρέπει

την ομαλή μετάβαση στην τρίτη και τελευταία περιοχή της αλληλουχίας, το μονοπάτι του νερού. Πρόκειται για επιμήκη πισίνα αποθεραπείας στην οποία ο λουόμενος περπατά σε στενό διάδρομο κρύου νερού το οποίο διοχετεύεται κατά την αντίθετη σε αυτόν φορά, δημιουργώντας αντίσταση στην κίνηση.

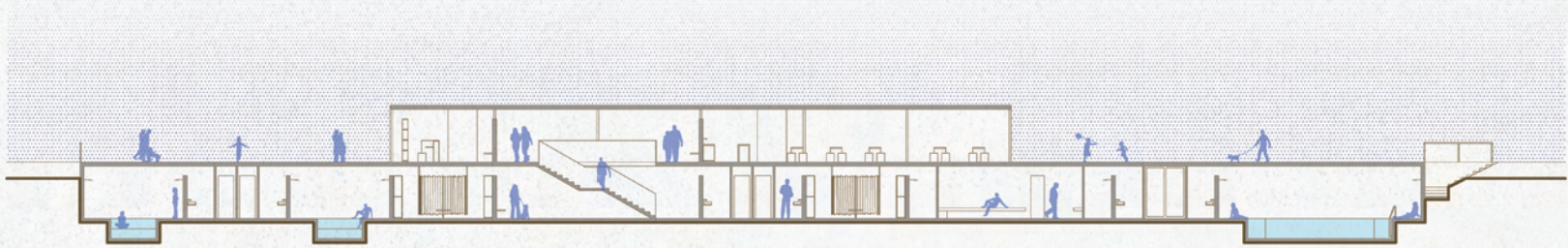
Αμφότερες οι περιοχές του ισόγειου περιλαμβάνουν τους απαιτούμενους συμπληρωματικούς χώρους όπως μπάνια και αποδυτήρια, ενώ εκατέρωθεν των τοίχων που διαχωρίζουν τους χώρους των διαφόρων λειτουργιών τοποθετείται ο απαραίτητος εξοπλισμός όπως νιπτήρες, ντουζιέρες και ντουλάπια αποθήκευσης.

Ο πρώτος όροφος περιλαμβάνει την υποδοχή των εγκαταστάσεων και λειτουργεί ως χώρος που εισάγει τους χρήστες των λουτρών στο κτίριο από το επίπεδο του δρόμου. Παράλληλα, εδώ λειτουργεί παρασκευαστήριο ροφημάτων το οποίο απευθύνεται τόσο στους λουόμενους όσο και σε άτομα που δε χρησιμοποιούν τους χώρους του ισόγειου.

ΤΟΜΗ Α-Α

ΤΟΜΗ Β-Β

5. ΥΠΟΔΟΧΗ 6. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΗΡΙΟ ΡΟΦΗΜΑΤΩΝ

ΚΑΤΟΨΗ 1ΟΥ ΟΡΟΦΟΥ

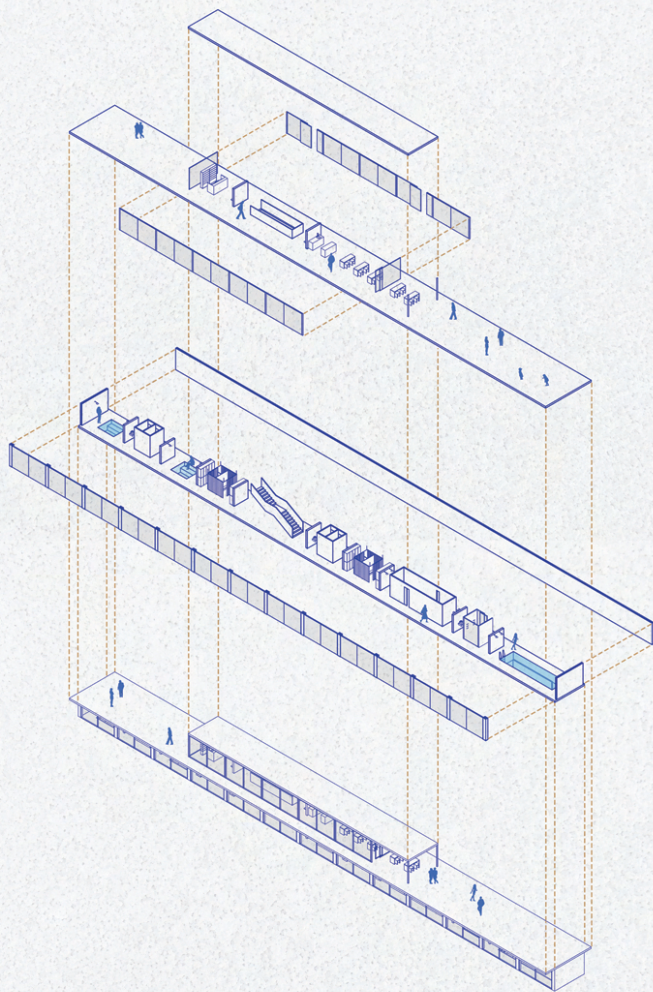

1. ΠΙΣΙΝΕΣ ΖΕΣΤΟΥ ΝΕΡΟΥ 2. ΧΑΜΑΜ 3. ΒΡΟΧΟΠΟΙΟΣ 4. ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

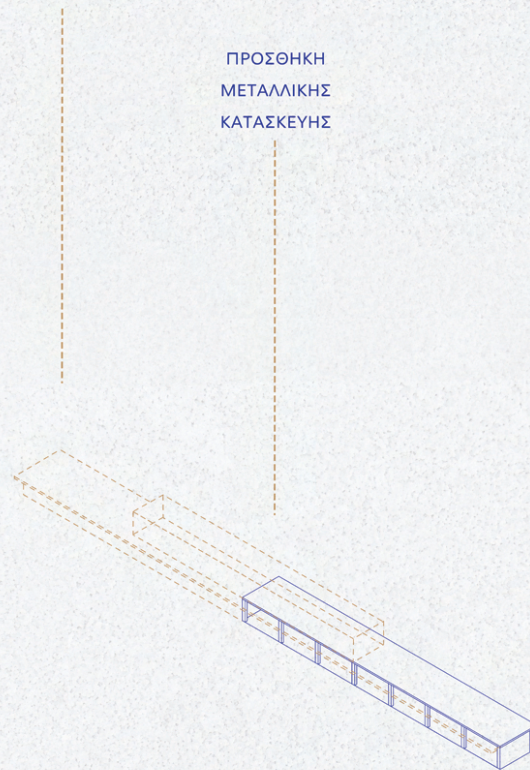

ΙΣΟΓΕΙΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗ
ΑΠΟ ΟΠΛΙΣΜΕΝΟ
ΣΚΥΡΟΔΕΜΑ

ΠΡΟΣΘΗΚΗ
ΜΕΤΑΛΛΙΚΗΣ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

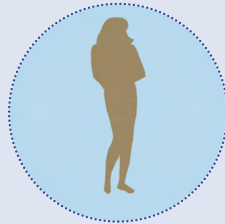

Η ΑΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΛΙΑ

ΖΩΝΗ 3

Η ΑΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΛΙΑ

Η δημιουργία των υδάτινων συμβάντων ολοκληρώνεται με τον σχεδιασμό της αστικής παραλίας η οποία επιχειρεί να εισάγει την αισθητική και τις δραστηριότητες που χαρακτηρίζουν μια σύγχρονη παραθαλάσσια ζώνη.

Επιπρόσθετα, επαναφέρει τη ξεχασμένη εμπειρία της κολύμβησης σε απόσταση αναπνοής από το κέντρο, με τρόπο ο οποίος συμβαδίζει με τα νέα δεδομένα που επικρατούν πλέον στην πόλη. Εφόσον δεν υπάρχει πια η δυνατότητα εισόδου στα νερά του Ληθαίου, λόγω της ακαταλληλότητάς τους, η επαναφορά της κολυμβητικής πρακτικής υλοποιείται μέσα από το κολύμπι στα νερά πισινών.

Η συνολική σχεδιαστική προσέγγιση της παραλίας καθορίζεται από τα φυσικά χαρακτηριστικά που εμφανίζει η επιλεγμένη βορειοανατολική όχθη.

Το σχετικά περιορισμένο πλάτος επιβάλλει τη λύση της κατά μήκος διάταξης των διαφόρων λειτουργιών, σε άμεση γεινίαση με την κοίτη, επιτυγχάνοντας έτσι τη στενότερη επαφή με το νερό του ποταμού. Παράλληλα απομένει ικανοποιητικός χώρος προς την πλευρά του πρανούς για την κατασκευή

επιμήκους ξύλινου διαδρόμου, καθ' όλο το μήκος της παραλίας, ο οποίος παραλαμβάνει τις ροές από τα διάφορα σημεία εισόδου και τις διαμοιράζει στις επιμέρους περιοχές της.

Επιδιώκοντας την κατά το δυνατό μεγαλύτερη ποικιλία στους συνδυασμούς λειτουργιών και συμβάντων, οι τεχνητές αμμουδιές και οι πισίνες βρίσκονται σε εναλλιάξ διάταξη, ενώ μεταξύ τους παρεμβάλλονται ξύλινοι διάδρομοι που αποτελούν κάθετη συνέχεια του κεντρικού διαδρόμου.

Οι διαστάσεις των αμμουδιών είναι σταθερές, σε αντίθεση με τις πισίνες οι οποίες σχεδιάζονται σε τρεις διαφορετικές, κατά σειρά εκδοχές: πισίνα χαλάρωσης, παιδική και κολυμβητική πισίνα. Ιδιαίτερο στοιχείο της πρώτης αποτελεί η εισχώρηση ενός μέρους της στην κοίτη του ποταμού αυξάνοντας, με αυτόν τον τρόπο, ακόμη περισσότερο την μεταξύ τους επαφή.

Οι εγκαταστάσεις των απαραίτητων συμπληρωματικών λειτουργιών της παραλίας όπως τα αποδυτήρια, οι ντουζιέρες, τα μπάνια και το αναψυκτήριο, βρίσκονται ενοποιημένες κάτω

από μια κοινή στέγη. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την δημιουργία ενός τοπόσημου, τόσο για την παραλία όσο και για την ευρύτερη έκταση του ποταμού.

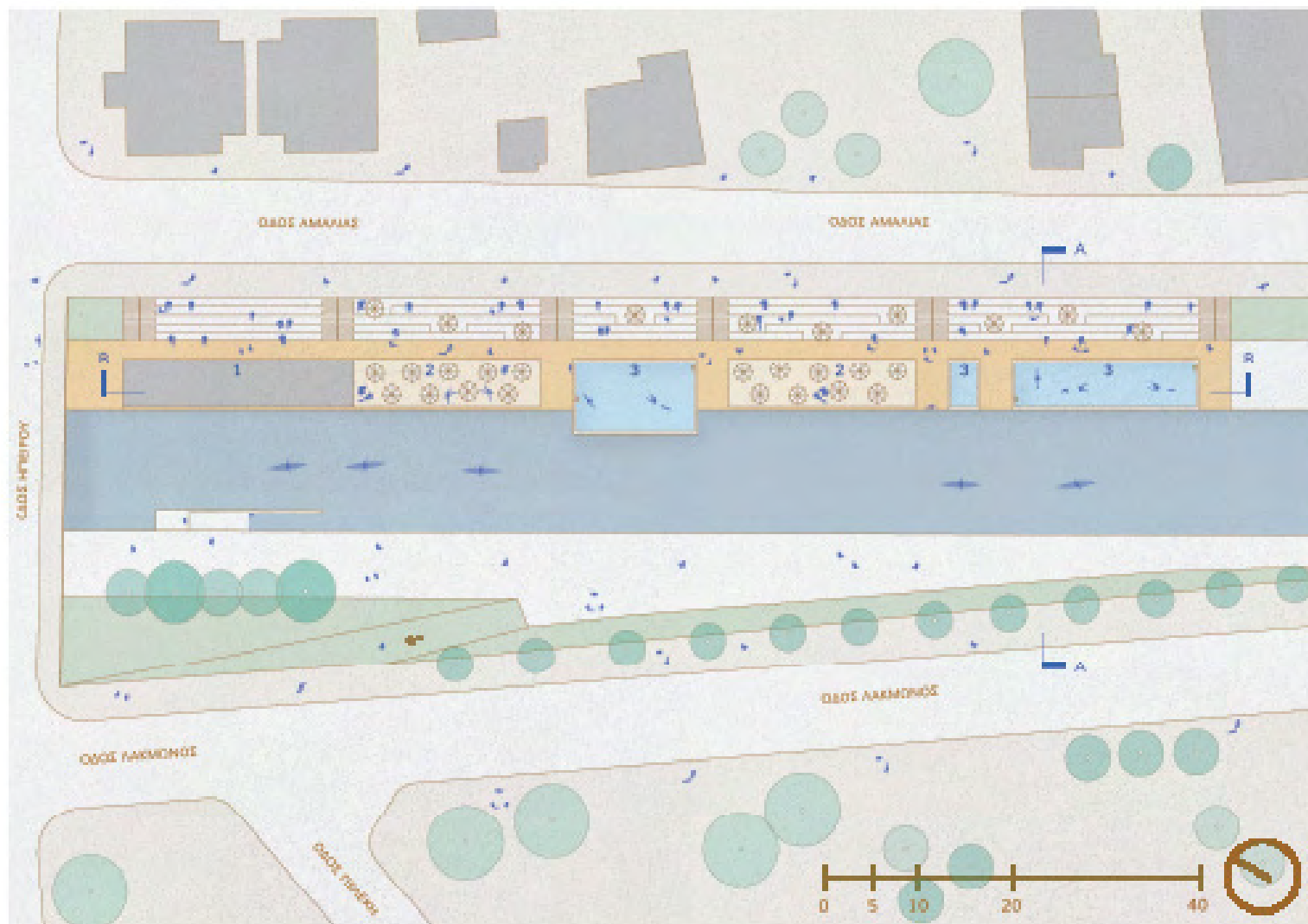
Ο σχεδιασμός του κτιρίου αυτού χρησιμοποιεί ως αναφορά τα αντίστοιχα έργα που χαρακτήρισαν τις ελληνικές ακτές στο πέρασμα των δεκαετιών και ιδιαίτερα τη μορφολογία της ελαφριάς ξύλινης κατασκευής.

Όπως είναι αναμενόμενο, πραγματοποιείται προσαρμογή στα σύγχρονα δεδομένα και τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης παραλίας, ενώ ταυτόχρονα επιχειρείται η σύνδεση με τη σχεδιαστική προσέγγιση των ηλιθιακών εγκαταστάσεων της δεύτερης ζώνης συμβάντων. Έτσι, και σε αυτό

το κτίριο, ένας διαχωριστικός τοίχος παράγει δύο ισομεγέθεις χώρους στους οποίους τοποθετούνται τα μπάνια και τα αποδυτήρια, ενώ εκατέρωθέν του προσαρμόζονται οι νιπτήρες και οι ντουζιέρες.

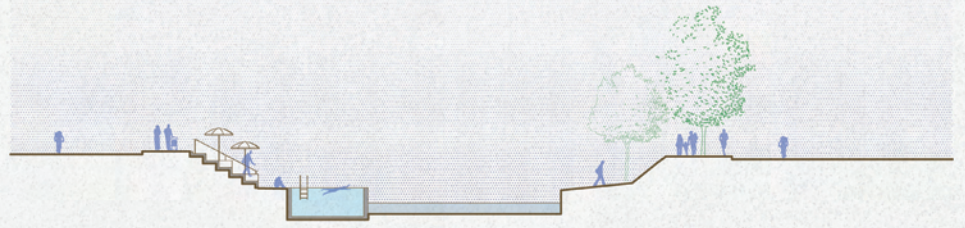
Τέλος, στο πρηνές της όχθης κατασκευάζονται σκάλες από σκυρόδεμα για την πρόσβαση από το επίπεδο του δρόμου και ανάμεσά τους κερκίδες, από το ίδιο υλικό, οι οποίες διαφέρουν στο μήκος και το πλάτος και μπορούν να χρησιμοποιηθούν με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Ως επιπλέον επιφάνεια για ηλιοθεραπεία, ως χώρος παραμονής κάτω από τη σκιά μιας ομπρέλλας - μέσω των διαθέσιμων υποδοχών για την τοποθέτησή της - ή ως επέκταση του ελεύθερου χώρου που διαθέτει το κτίριο όταν αυτό είναι απαραίτητο.

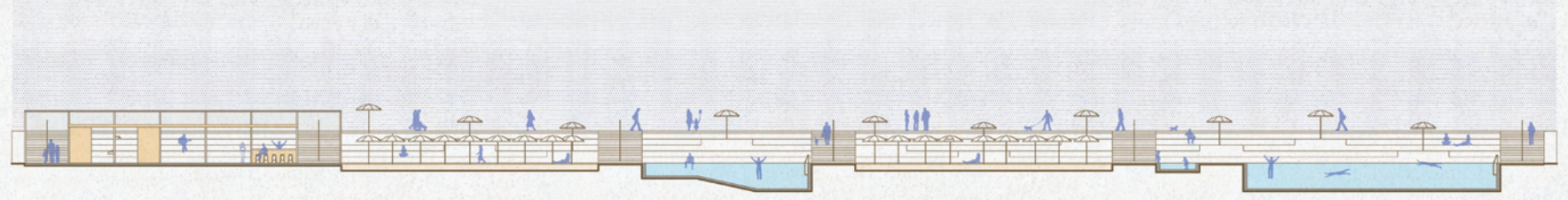

H AESTIKH PAPAIA

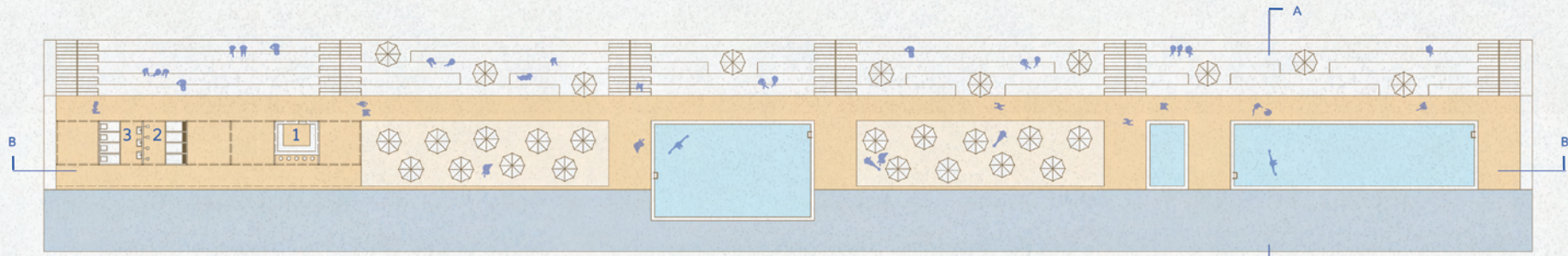
1. KTIPIO EFKATASTAZEON PAPAIAZ 2. AMMOYARIZ 3. THEVREZ

ΤΟΜΗ Α-Α

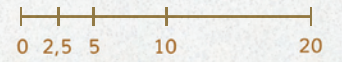

ΤΟΜΗ Β-Β

1. ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ 2. ΑΠΟΔΥΤΗΡΙΑ 3. ΜΠΑΝΙΑ

ΚΑΤΟΨΗ ΠΑΡΑΛΙΑΣ

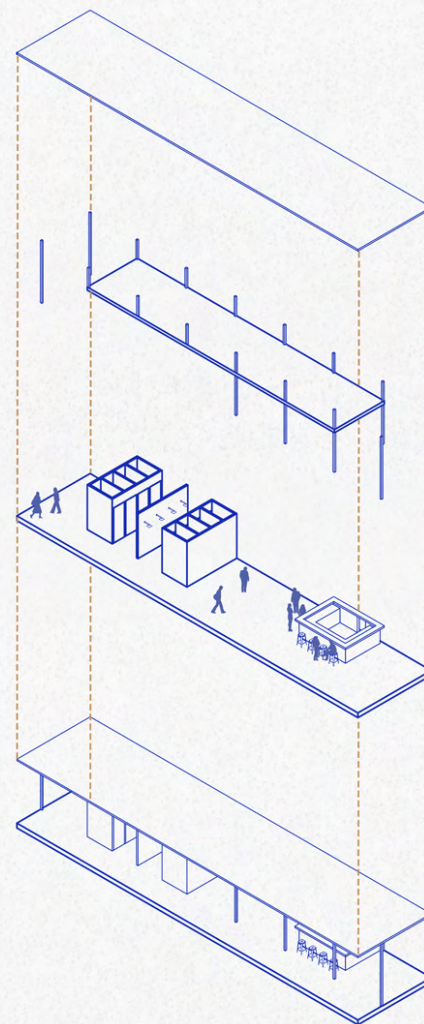
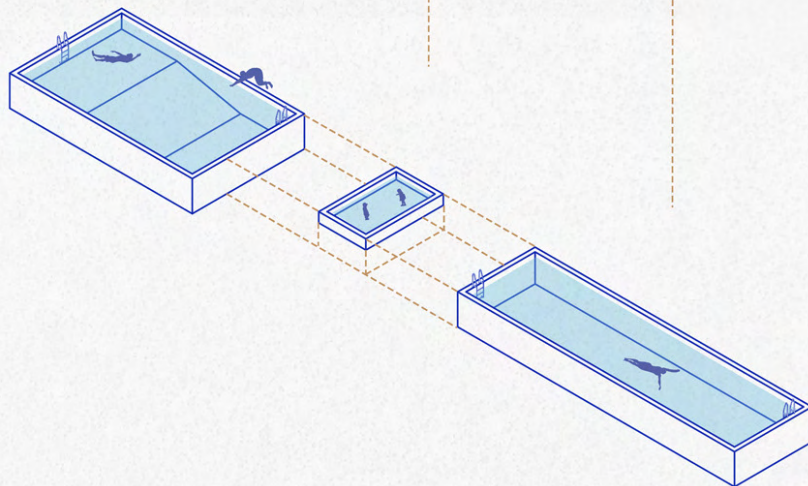

ΠΙΣΙΝΑ ΧΑΛΑΡΩΣΗΣ
12,6 X 7,5 μ.
Βάθος 1-2 μ.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΙΣΙΝΑ
2,8 X 5,0 μ.
Βάθος 0,5 μ.

ΚΟΛΥΜΒΗΤΙΚΗ ΠΙΣΙΝΑ
19,4 X 5,0 μ.
Βάθος 2 μ.

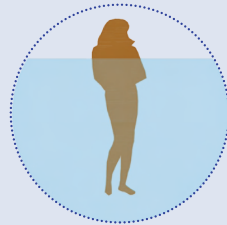

ΟΙ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γοργογέτας, Σωτήριος, *Τα πέτρινα γεφύρια του νομού Τρικάλων*, Τρίκαλα, 2003.

Γουγουλιάκη Έφη, *Περίπατοι στα Τρίκαλα του χτες και του σήμερα*, Τρίκαλα, 1985.

Κατσόγιαννος, Νεκτάριος, *Οι ανατολικοί παραπόταμοι του Πηνειού στο νομό Τρικάλων*, Τρίκαλα, 2008

Κατσόγιαννος, Νεκτάριος, *Τα Τρίκαλα άλλοτε και τώρα*, Τρίκαλα, 1988.

Κηλιάφα, Μαρούλα, *Θεσσαλία 1881-1981: Εκατό χρόνια ζωής*, Αθήνα, 2004.

